

ἩΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ιθ'

Συνδρομὴ ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι σφ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ σφ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκτὸς καὶ εἰς ἐξῆς: — Γραφεῖον Διούδ. Ἐπί τῆς λισσ. Πανεπιστημίου 39.

30 Ἰουνίου 1885

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ ΕΝ Τῇ ΔΥΣΕΙ

ΚΑΙ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΑΚΤΙΚΗΣ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 419.

I'

Ἄν ἀληθῶς ἀπὸ τῶν Ἡρακλειδῶν ἤρξατο ἡ κατατομὴ τοῦ κράτους, ἡ τοιαύτη διαίρεσις εἶχε βεβαίως τὸν αὐτὸν λόγον ὡς καὶ ἐπὶ Πορφυρογεννήτου, τὴν ἐλευθέρωσιν δηλονότι τῆς ὑπὸ τῶν βαρβάρων κατεχομένης γῆς. Αὐτὸς ὁ Πορφυρογεννητὸς μνημονεῖ πῶς ἐπὶ τοῦ τελευταίου τῶν Ἡρακλειδῶν ἐξ ἀπλῆς κλεισούρας ἐσηματίσθη τὸ θέμα τοῦ Στρυμόνος.

Ἄλλ' ἡ ἰδρυσις τῶν πρώτων ἀκριτικῶν θεμάτων ἀνέρχεται εἰς παλαιότερους χρόνους, ἢ μᾶλλον εἰς σύγχρονος πρὸς αὐτὴν τὴν ἰδρυσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς αυτοκρατορίας. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ Αὐγουστος πρῶτος μετὰ πολλοῦ ζήλου ἠσχολήθη εἰς ὀχύρωσιν καὶ ἐξασφάλισιν τῶν ἀνατολικῶν καὶ βορείων μεθορίων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἰδρύσας παρὰ τὸν Εὐφράτην καὶ Δούναβιν φρουρία καὶ στρατιωτικὰς φρουράς. Ὁ αὐτὸς διαίρεσας εἰς δύο τὴν Γερμανικὴν ἀνήγειρεν ἐκατέρωθεν τοῦ Ῥήνου σειρὰν φρουρίων καὶ ἀπέκισε διαφόρους Γαλάτας ἐν Σουαβίᾳ· ἡ ἀποικία αὕτη θεωρεῖται ὡς τὸ ἔμβριον τοῦ ὕστερον ἀναπτυχθέντος ἀκριτικοῦ συστήματος. Ὁ Τάκιτος (Germ. 29) ἀποκαλῶν τὴν ἀποικίαν ταύτην *limen*, ἤτοι ἄκρον, προσθέτει ὅτι τὴν Σουαβικὴν ἄκραν κητέλαθον ριψοκίνδουνοι τοχυοδιῶκται, οἵτινες διὰ σειρᾶς εὐτυχῶν πολέμων ἐπηύξησαν τὰ ὄρια αὐτῆς (*levissimus quisque... et inopia audax*)· τοιοῦτοι ριψοκίνδουνοι καὶ τολμηροὶ τοχυοδιῶκται μεταβάλλουσι καὶ τὰς βυζαντινὰς κλεισούρας εἰς θέματα. Συστηματικώτερον ὅμως διωργανώθησαν τὰ Ῥωμαϊκὰ ἕμιτα ἐπὶ τῶν Σύρων καὶ Θρακῶν βασιλείων. Ὁ ὡς ἰδρυτὴς τοῦ Συριακοῦ οἴκου θεωρούμενος Σέπτιμος ὁ Σεβήρος, διαλύσας τοὺς πραιτωριανούς, μετὰ τῆς ἰδιαζούσης εἰς τὰ ὄνομά του

αὐστηρότητος ἀναδιωργάνωσε τὸν στρατὸν καὶ ἐτακτοποιήσε τὰς μεθορίας φρουράς· εἶνε γνωστός ὁ φιλελληνισμὸς τῶν διαδόχων τοῦ Σεβήρου, ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι ὅμως ἀνακαλυφθεισῶν ἐπιγραφῶν δηλοῦται ὅτι αὐτὸς ὁ Σέπτιμος, ἢ μᾶλλον ἡ σύζυγός του Ἰουλία Δόμνα, μετέδωκε τὰ φιλελληνικὰ αἰσθήματα εἰς τὸν ἴδιον οἶκον· ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ταύταις ἡ διάσημος ἐπὶ κάλλει καὶ μαθήσει αὐτοκράτειρα ἀποκαλεῖται «μήτηρ τῶν κάστρων, ἢ μήτηρ τῶν στρατοπέδων», ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ πρὸς τὸν οἶκον τοῦ Σεβήρου ἑλληνικὴ λατρεία εἶχε καθαρὸς στρατιωτικούς λόγους. Καὶ τῶντι πρὸς τὸν Σεβήρον συνδέονται τὰ ἐν Ἑλλάδι στρατιωτικὰ γένη διὰ δεσμῶν ἀγνωστων ἡμῖν, ἀφού, καὶ περ διαλύσας τὸ σῶμα τῶν πραιτωριανῶν καὶ καταργήσας οὕτω τὴν πλκικὴν συνήθειαν ἵνα καὶ ἐκ τῆς Μακεδονίας στρατολογῶνται οἱ οὗτοι, οὐδὲν ἤττον χαίρει τὴν συμπάθειαν τῶν ἑλλήνων στρατιωτῶν· ὁ κατὰ τοῦ Σέπτιμου ἐπαναστὰς Νίγρος Περσένιος, διὰ νὰ καταλάβῃ τὴν Θράκην, Μακεδονίαν, καὶ Ἑλλάδα, ἀναγκάζεται νὰ φωνεῖται *multos illustres viros*, ὡς λέγει ὁ Σπαρτιανός, διὰ τῆς φράσεως ταύτης ἐννοῶν οὐχὶ τοὺς Ῥωμαίους στρατιώτας, οὐς κατωτέρω ὀνομάζει *de exercitu*, ἀλλὰ τοὺς ἰθαγενεῖς στρατιωτικούς ἄρχοντας.

Τὸν υἱὸν καὶ διάδοχον τοῦ Σεβήρου, Ἄντωνινόν τὸν Κερκαλάαν, ἀποκαλεῖ ὁ Δίων *φιλαλεξανδρότατον*, διὰ τὴν πρὸς τὸν Μακεδόνα ἀληθῆ λατρείαν του· συλλέξας δεκαεῖς χιλιάδας Μακεδόνων, κατήρτισε τὴν λεγομένην φάλαγγα τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐκ Σπαρτιατῶν δὲ συνεκρότησε τὸν λεγόμενον Λακωνικὸν καὶ Πιτανάτην λόχον. Ἡ πρὸς τοὺς Ἑλληνας καὶ ἰδίως τοὺς Μακεδόνας ἀφοσίωσις τοῦ Κερκαλάα καὶ τοῦ ὕστερον βασιλεύσαντος Ἀλεξάνδρου Σεβήρου, ἢ τοσοῦτον πικρῶς στηλιτευομένη ὑπὸ τοῦ Ἡρωδιανοῦ, δὲν πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς ψυχολογικὴν τινα ἰδιοτροπίαν, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τυφλὴν πεποίθησιν ὅτι μόνον διὰ τῶν Ἑλλήνων δύναται νὰ καταβληθῇ ὁ προαιώνιος τῆς Ρώμης ἐχθρὸς, οἱ Πάρθοι· τοῦτο τοῦλάχιστον δυνάμεθα νὰ ὑποπτευθῶμεν ἐκ στρατηγικοῦ βιβλίου συγγραφέντος ἐπὶ τῶν βασιλείων τούτων, τῶν λεγομένων *Κεστώων* τοῦ Σύρου Ἰουλίου τοῦ Ἀφρικανοῦ. Περί τοῦ βιβλίου τούτου ὕ

πεσθήμεν να είπωμέν τινα συναφή προς τὸ ἀ-
πασχολοῦν ἡμᾶς θέμα τῆς ἀκριτικῆς τακτικῆς.

Ἡ ὑπὸ τὸν παράδοξον τίτλον *Κεστοὶ* περιελ-
θούσα ἡμῖν τακτικὴ εἶνε μίγμα τακτικῶν κα-
νόνων, γοητειῶν, γνώσεως φαρυμάκων καὶ θερα-
πειᾶς τραυματίων. Ἀτελέστατα ἐκδεδομένη ἡ
τακτικὴ τοῦ Ἀφρικανοῦ, οὐ μόνον δὲν ἐξετιμή-
θη κατ' ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτοβούλως ἐθεωρήθη
ὡς βυζαντινὸς κέντρον, νεώτερος καὶ αὐτῆς τῆς
τακτικῆς τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος, ἐπὶ τῷ
λόγῳ ὅτι περιέχει κανόνας γνωστούς καὶ εἰς τοὺς
Βυζαντινοὺς, ὡς ἂν ἐξηκριβώθη ταχὰ τί οἱ βυ-
ζαντινοὶ ἐγίνωσκον καὶ τί δὲν ἐγίνωσκον. ¹⁾ Βι-
βλίον ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐξαίρον τὴν ἑλλη-
νικὴν τέχνην καὶ τοὺς Ἕλληνας, δὲν ἠδύνατο ν'
ἀνεχθῆ ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν τακτικῶν, ἂν δὲ
διωρθοῦτο, πρῶτον αὐτὸ τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα ὤ-
φειλε νὰ ἐκλείψῃ ἢ ἀντικατασταθῇ ὑπὸ τῶν Ρω-
μαίων, κατὰ τὴν τότε συνήθειαν. Καὶ πιθανόν
ὅτι τὸ βιβλίον ὑπέστη ἐλαφρὰς τινας ἀλλοιώσεις,
μόνη ὅμως αὐστηρὰ κριτικὴ δύναται νὰ ὄρισῃ τὸν
βαθμὸν τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ ἀρχικοῦ πυρήνος.
Ἐξετάζων τοὺς Κεστοὺς εὕρισκω τοσαύτην ὁμοί-
τητα πρὸς τὴν Παραδρομὴν, ὥστε οὐδῶλος δυσ-
κολεῖσθαι ν' ἀναγνωρίσω ἐν τισὶ κεφαλαίοις αὐτὴν
τὴν μήτραν, ἐν ἣ διαπλάσθη ἡ ἀκριτικὴ τακτικὴ.
Ἀνωτέρω μνημονεύσας τὸν νυκτοπόλεμον, εἶπον
ὅτι διὰ μόνης τῆς Παραδρομῆς δυνάμεθα νὰ ἐνο-
ηώσωμεν τὴν κατὰ τῶν Βουλγάρων καὶ Σκοδρι-
άνων νυκτερινὴν ἐφοδὸν τοῦ Λέοντος Φωκᾶ καὶ
τοῦ Μάρκου Μπότσαρη· ἤδη ὅμως προσθέτω ὅτι
ὁ ὑπὸ τοῦ Σύρου τακτικοῦ περιγραφόμενος νυκτο-
πόλεμος τοσοῦτον συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἐν Καρπε-
νησίῳ μάχην, ὥστε ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ὁ Μάρκος ἀ-
νεγίνωσκε τοιαῦτα βιβλία, θὰ ἰδεχόμεθα ὅτι ἐκ
τῶν Κεστῶν μᾶλλον ἢ τῆς Παραδρομῆς ἐνε-
πνεύσθη τὸ ἠρωϊκὸν του κτύπημα· οὔτε ἡ προη-
γηθεῖσα τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου κατασκό-
πησις, οὔτε τὸ σκοτάδι τῆς σελήνης, οὔτε ἡ διὰ
σημείων ἐξακριβώσις τῶν ἐχθρικών τοποθεσιῶν ἐλ-
λείπουσιν ἐκ τοῦ 69 κεφαλαίου τοῦ ἐπιγραφομένου
«περὶ νυκτοπολέμου.» Ἀλλ' ἐν τοῖς Κεστοῖς εὕρι-
σκομεν καὶ ἑτέραν διάταξιν ἐλλείπουσαν ἐν τῇ
Παραδρομῇ, καὶ διασωθεῖσαν παρὰ τοῖς ἡμε-
τέροις κλέφταις καὶ τοῖς ἀπελάταις τοῦ Διγενῆ,
τὴν διατήρησιν συνθηματικῶν πυρσῶν χρησιμευ-
όντων ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εἰς τηλεγρα-
φικὴν συνεννόησιν. Ἡ ἐπὶ τῶν Κεστῶν ὑπεροχὴ
τῆς Παραδρομῆς συνίσταται ἐν τῇ πολλακίς μνη-
μονευθεῖσῃ ἐνέδρα, διότι, ἐνῶ αὕτη ἀποτελεῖ τὴν
βᾶσιν τῆς δευτέρας, οἱ Κεστοὶ γράφουσιν ὅτι τὴν
ἐνέδραν ἀτελῶς γινώσκουσι· «καὶ οἱ σήμερον Ρω-

μαῖοι τε καὶ Ἄραβες καὶ πολλὰ τῶν ἐθνῶν»,
προσθέτοντες ὅτι τότε μόνον αὕτη δύναται νὰ
φέρῃ μεγάλα ἀποτελέσματα, ὅταν προσηκόντως
ἐφαρμοσθῇ.

Εἶπον ὅτι τὸ βιβλίον τοῦ Ἀφρικανοῦ μοὶ ἐμ-
βάλλει τὴν ὑπόνοιαν, ὅτι πλὴν πλατωνικοῦ φιλελ-
ληνισμοῦ καὶ πρακτικῶν τι στρατιωτικῶν συμ-
φῆρον ὑπηγόρευσε τὴν πρὸς τοὺς Μακεδόνας ἀφο-
σίωσιν τῶν διαδόχων τοῦ Σεπτίμου Σεβήρου·
«Πολλάκις ἐθάρμασα τὴν αἰτίαν τῆς διαφορῆς
τῶν ἐνόπλων ἀγῶνων ῥοπῆς, καὶ ἐκ τούτων μὲν
ὑπὸ Ρωμαίων Ἕλληνας, Ἕλληνας δὲ τοὺς Πέρ-
σας, μηδέπω δὲ ὑπὸ Ρωμαίων Πέρσας νενι-
κῆσθαι», λέγει προοιμαζόμενος ὁ συγγραφεὺς.

Ὅπως δὴ ποτε, ὁ φιλομακεδῶν Ἀλέξανδρος Σε-
βήρος αὐξήσας τὴν Μακεδονικὴν φάλαγγα εἰς
30,000 καὶ περιστοιχοῦμενος ὑπὸ τοῦ ἀγῆματος
τῶν χρυσασπίδων καὶ ἀργυρασπίδων ἐξεστρά-
τευσε κατὰ τῶν Περσῶν (232), ὧν τότε ἡγεμό-
νευεν ὁ διάσημος Ἀρδασχίρ ὁ ἰδρυτὴς τῆς δυνα-
στείας τῶν Σασανιδῶν. Ἡ Historia Augusta
γράφει ὅτι ἐνίκηθησαν οἱ ἐχθροὶ ἀκαὶ τότε πρῶ-
τον ἐθεάθησαν Πέρσαι δούλοι παρὰ Ρωμαίοις»,
ὁ Ἡρωδιανὸς ὅμως, πολὺ ὑποτιμῶν τὸ μέγεθος
τῆς νίκης, οὐδὲν ἤττον σημειοῖ· «δείγμα δὲ τούτο
οὐ μικρὸν τῆς τῶν βαρβάρων κακώσεως· ἐτῶν
γούιν τριῶν ἢ τεττάρων ἠσύχασαν, οὐδ' ἐν ὄπλοις
ἐγένοντο». Οἰαδὴ ποτε ὅμως καὶ ἂν ἦτο ἡ κατὰ
τοῦ Ἀρδασχίρ νίκη τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὸ βέβαιον
εἶνε ὅτι οἱ phalangarii, ὡς τοὺς ἀποκαλεῖ ὁ
Λαμπρίδιος, δὲν κατήσχυον οὐδὲ τότε τὴν πα-
λαιὰν φήμην τῆς μακεδονικῆς ἀνδρείας.

Ἄλλ' ὁ βαθμὸς τῆς κατὰ Περσῶν νίκης τοῦ
Σεβήρου δὲν ἔχει τόσην δι' ἡμᾶς σημασίαν, ὅσην
τὸ γεγονός, ὅτι ὀλίγον μετὰ τὴν ἐκστορατικὴν
αὐτὴν ἐμφανίζονται ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ ἱστορίᾳ τὰ
πρῶτα καθαρὰ στρατιωτικὰ τιμάρια ἢ φεόνδα.
Μετὰ τὰς κατὰ Περσῶν, Μαυριτανῶν καὶ Ἰλλυ-
ριῶν νίκας, λέγει ἡ Historia Augusta, ὁ Αὐτο-
κράτωρ Ἀλέξανδρος «ἐχάρισε τὰς κατακτηθεῖ-
σας ἐχθρικὰς χώρας εἰς τοὺς ἀκρίτας στρατηγούς
καὶ στρατιώτας (limitaneis ducibus et mili-
tibus) ἐπὶ τῷ ὄρω ἵνα αἱ γαῖαι αὐταὶ περιέρ-
χωνται εἰς τοὺς κληρονόμους των, ἐνόσω οὗτοι
ἀκούσῃ τὰ πολεμικά, διότι οὐδέποτε δύνανται
νὰ ἐκλαίκευθῶσι· εἰς καλλιέργειαν τῶν ἀκριτι-
κῶν τούτων γαιῶν ὁ αὐτοκράτωρ ἐδώρησε κτήνη
τε καὶ δούλους, ἵνα μὴ ἐξ ἀμελείας ἀνθρωπίνης
ἢ γῆρατος τῶν κατόχων ἐρημωθῶσιν αἱ ὁμοροὶ
τοῖς βαρβάρους χώραι, εἰς ἀτιμίαν τοῦ κράτους».
Ἰδοὺ ἡ ἀρχὴ τοῦ τιμαρίου (est igitur haec spe-
cies quaedam Feudi), λέγει ὁ σοφὸς σχολια-
στὴς τοῦ Θεοδοσιανοῦ κώδικος, Γοδοφρέδος, «C
est le commencement d' un ordre nouveau
de proprietés», γράφει ὁ Duruy.

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι τὸ προσημειωθὲν ἐπί-

σημον κείμενον δὲν μνημονεύει τὴν κλεισοῦραν,
ἥτις, ὡς εἶπομεν, ἀποτελεῖ τὴν πρώτην ἀφετη-
ρίαν παντὸς ἀκριτικοῦ θέματος· μνημονεύουσα
ὅμως ἡ αὐτὴ Historia Augusta τὴν ὑπὸ τοῦ
αὐτοκράτορος Πρόβου ἰδρυσιν νέου λιμίτου ἐν
Ἰσαυρίᾳ, ἀναφέρει καὶ τὰς angustas, περὶ ὧν
σημειοῖ ὁ προρρηθεὶς Γοδοφρέδος «ubi loca quae
anguste adeuntur, sunt loca ubi sunt fau-
ces montium, Graeci πύλας, posterior ae-
tas clusuras dixit, etiam Graeci κλεισοῦρας».

Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ διοργανισμοῦ τῶν
λιμίτων ἢ ἀκριτικῶν θεμάτων παρὰ Ρωμαίοις
καὶ Βυζαντινοῖς θὰ λαλήσωμεν ἐν ἄλλῃ προ-
σεχεῖ εὐκαιρίᾳ, νῦν ὅμως δυνάμεθα νὰ προσ-
θέσωμεν ὅτι τὰ Βασιλικά καὶ αἱ Νεαραὶ διατάτ-
τουσι τὸ ἀναπαλλοτρίωτον τῶν λεγομένων στρα-
τοτοπίων, ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τὸ ὑπαγορευθῆναι
εἰς Ἀλέξανδρον τὸν Σεβήρον τὴν πρώτην ἰδρυσιν
αὐτῶν τὰ αὐτὰ δὲ περίπου λέγει καὶ ὁ Παχυ-
μέρης περὶ τῶν λιμίτων ἢ ἀκρῶν· «ἀτελείαις μὲν
τοὺς πάντας, προνοίαις δ' ἐκ τούτων τοὺς ἐπι-
δεξιωτέρους καὶ οἷς τολμήεν τὸ φρόνημα γράμ-
μασιν (οἱ βασιλεῖς) ἐσωροῦντο βασιλικαῖς».

Εἶπομεν ὅτι ὁ ἀκρίτας καὶ ὁ ἀπελάτης συγ-
χέονται ὡς ὁ ἀρματωλὸς καὶ ὁ κλέφτης, διότι
φυσικῶς ἀμφοτέρω τὰ ἐπαγγέλματα ἐν καὶ τὸ
αὐτὸ ἀποτελοῦσιν, ὡς ἀποδεικνύει καὶ αὐτὴ ἡ
Historia Augusta, ἐκθέτουσα οὕτω τὴν ὑπὸ
Πρόβου ἰδρυσιν τοῦ Ἰσαυρικοῦ λιμίτου· «παρεχώ-
ρησεν εἰς τοὺς παλαιστράτους πάσας τὰς ὑπὸ
κλεισοῦρῶν περιεχομένας χώρας, διατάξας ὅπως
τὰ ἄρρενα τέκνα τούτων εἰσερχῶνται ἐν τῷ στρα-
τῷ ἀπὸ τοῦ δεκάτου καὶ ὀγδόου ἔτους, ἵνα μὴ,
ἔλεγεν ὁ αὐτοκράτωρ, διδασθῶσι τὴν τέχνην
τῆς ληστείας πρὸ τῆς τοῦ πολέμου». Ὁ Μελίας
καὶ ὁ Διγενὴς κατακτῶσι τὰς παρευφρατεῖους
κλεισοῦρας διὰ ληστῶν (ἀπελατῶν), διὰ μεγάλ-
ων δὲ παραχωρήσεων προσοικειοῦται τοὺς λη-
στακρίτας τούτους ὁ αὐτοκράτωρ, ὡς ἐν ἔτει
824 Μιχαὴλ ὁ εἶξ Ἀμορίου διὰ χρυσοβούλλου
ὑπόσχεται εἰς τὸν Γαζαρηνὸν καὶ τὸν Χοιρέαν, οἵτι-
νες κατέχοντες τὴν Καβάλαν καὶ τὴν Σαγιά-
ναν «ληστρικῶς καὶ τυραννικῶς ἔζων», ὅτι τοῖς
δίδει τὸν τίτλον τοῦ μαγίστρου, ἂν ἀναγνωρί-
σωσιν αὐτὸν ὡς αὐτοκράτορα ἀντὶ τοῦ φρονεθέν-
τος ἀνάρτου Θωμᾶ.

Βεβαίως ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς ἰδρύσεως τῶν
στρατιωτικῶν τιμαρίων εἶνε ἡ ἀμοιβὴ ἐντίμου ἐκ-
δουλεύσεως, πολλακίς ὅμως καὶ αὐτὴ ἡ τιμὴ εἶνε
τοσοῦτον ἀόριστος, ὥστε ἀπαντῶμεν ἐν ἱστορικαῖς
περιόδαις τιμώμενον ὅ,τι νῦν ψέγομεν καὶ ἀποτρο-
πάζομεν. Τὴν ἠρωϊκὴν Ἑλλάδα δὲν ἐννοεῖ ὁ τὸν
σίδηρον καταθέμενος Ἀθηναῖος, ἐνῶ ὁ ἐπὶ Θου-
κυδίδου ἐπισημοφωρῶν Ἀναρνὰν καὶ Αἰτωλὸς
θεωροῦσι τὴν ληστείαν ὡς ἐντίμον καὶ ἐνδοξόν ἐρ-
γον. Γράφων ὁ About τὸν *Basilica τῶν Βουρῶν*

εἶχεν ὑπ' ὄψει τὰς μεταμορφώσεις τοῦ Ἀπουλαίου,
ἐξεκινῶντος τὴν ἐν Ἑλλάδι ληστείαν ἐπιστη-
μονικῶς οὕτως εἶπειν διοργανωμένην. Ἐσυνειθί-
σαμεν νὰ φανταζώμεθα τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος ὡς
πρότυπον εὐημερίας καὶ εὐνοίας, καὶ ὅμως ἐπ'
αὐτοῦ τοῦ Αὐγούστου ἠκμαζεν ὁ ληστὴς Κλέων
ὁ ἐκ Γορδίου κόμης, ὅστις σύμμαχος ὦν καὶ φί-
λος τοῦ Πομπηίου καὶ Αὐγούστου ἀνεγνωρίσθη
ἐπὶ τέλους δυνάστης τῆς Μωρινῆς (Στραβῶν).
Τὰς ἠρωϊκὰς πράξεις ἐτέρου μεγάλου ληστοῦ,
τοῦ Τιλλιόβου, συνέγραψε σπουδαῖος ἱστορικὸς ὁ
Ἀρριανὸς, ὡς λέγει ὁ Λουκιανὸς γράφων περὶ τοῦ
φοβεροῦ τούτου ἀπελάτου· «οὐ Μυσίαν μόνην,
οὐδὲ τὴν Ἰθην κατατρέχων, οὐδὲ ὀλίγα τῆς Ἀ-
σίας μέρη τὰ ἐρημότερα ληλατῶν, ἀλλὰ πᾶσαν
ὡς εἶπειν τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐμπλήσας τῆς
ληστείας αὐτοῦ». Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Σεπτίμου,
τοῦ αὐστηρωνόμου αὐτοκράτορος, ὁ λησταρχὸς
Βούλλας ἐπὶ κεφαλῆς 600 ὀπαδῶν ἐρημοὶ ἐπὶ
δύο ἔτη τὴν Ἰταλίαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ
αὐτοκράτορος καὶ τῶν λεγεῶνων. Ὁ Ἰουλιανὸς
ὑποβάλλει τὰς ληστρικὰς ἐπιδρομὰς τοῦ Χαριέ-
τωνος κατὰ τῶν Κουαδῶν (Ζωσίμος). Ἐπὶ τῆς
ἐνετοκρατίας οἱ ἐν Ναυπάκτῳ Στρατιῶται καὶ
οἱ provisionati (προνοιάτορες) λαμβάνουσι παρὰ
τῶν ἀρχῶν τὴν ἄδειαν ὅπως ἐξέρχωνται εἰς λη-
στείαν, ἐπὶ τῷ ὄρω τοῦ νὰ πληρῶνται τῷ ἀρμο-
στῇ τὸ δέκατον τῆς λείας.

Ἐκ τούτων ἀποδεικνύεται ὅτι εἰς τοὺς χρόνους
ἐκείνους αὐτὴ ἡ ἐξουσία δὲν εἶχε διευκρινῆσαι τὴν
πρὸς τὸν ληστὴν διαφορὰν τοῦ εἰρηνικοῦ ὑπη-
κόου, ἀφοῦ οὕτως ὑπέβαλλε καὶ ἀντήμειβε τὸν
πρῶτον. Ὅταν ὁ προρρηθεὶς Βούλλας συνέλαβεν
ἐκατόνταρχον τοῦ Σεβήρου, ξυρίσας τούτον ὡς
ἐπραττον καὶ οἱ Ἕλληνες λησταί, τὸν ἀπέλυσε
λέγων· «ἄγγελλε τοῖς δεσπόταις σου ὅτι τοὺς
δούλους ὑμῶν τρέφετε ἵνα μὴ ληστεύωσι», οἱ δὲ
λόγοι οὗτοι συμφωνοῦσι πρὸς τὸ περιλάλητον
ἔσμα τῶν κλεφτῶν τοῦ Βάλτου·

Βρὲ Τούρκοι κάμετε καλά,
γιατὶ σὰς κάμε τὰ χωριά·
γλήγορα τ' ἀρματωλῆκι,
τί σὰς πέφτομε σὰν λύκοι.

Ὅταν ἡ Βαυαροκρατία ἐρρίψεν εἰς τοὺς δρό-
μους τοὺς ἀγωνιστὰς, ἐξεφύτρωσεν ἐν Ἑλλάδι
τοιαύτη ληστεία, ὥστε μόνη ἡ ἐπιείκεια τῶν
στρατοδικῶν ἐσωσεν ἀπὸ ἀτιμωτικοῦ θανάτου
πολλοὺς ἀρματωλοὺς φέροντας τὰς ἐνδόξους πλη-
γὰς τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. Οἱ λόγοι, τοὺς ὁποῖους ἐν
Λαμιά ἀπὸ τοῦ ἱκρίωματος εἶπεν ὁ Λουκᾶς Δα-
διώτης «σκοτόνετε τὴν τέχνην ὅπου σὰς ἐλευ-
θέρωσε» ἔχουσι βαθὴ νόημα. Ὁ βδελυρὸς Τάκος
εἶνε ὁ τελευταῖος ἀντιπρόσωπος τῆς ἡτιμασμέ-
νης κλεφτουριᾶς, εἰς τὸ θηρίον δὲ τούτο ἀπο-
τείνονται οἱ τελευταῖοι σῆνοι τῆς ἐκπνεύσεως
δημοτικῆς ποιήσεως, τὴν ὑποίαν ἔχει τοὺς λό-

¹⁾ Ἐξ ἐναντίας βλέποντες εἰς τὴν ἐπ' ὀνόματι Κωνσταν-
τίνου υἱοῦ τοῦ Βασιλείου Α' τακτικὴν ἀνεπιγραφόμενον ἐκ
τῶν Κεστῶν τὸ περὶ νυκτοπολέμου κεφάλαιον, πειθόμεθα ὅτι
καὶ αὐτὸς ὁ ἀδελφὸς τοῦ προειρημένου Κωνσταντίνου Λέων
πολλὰ ἐκ τῆς αὐτῆς βίβλου παρέλαβε.

γους του ὁ λαὸς ἀποκαλῶν «κλέφτικα τραγούδια».

Ὡς ὁ κλέφτης καὶ ὁ ἀπελάτης συγγέονται πρὸς τὸν ἀρματωλὸν καὶ τὸν ἀκρίταν, οὕτω καὶ ὁ Στρατιώτης καὶ ὁ προνοιασμένος πρὸς τούτους. Εἶδομεν ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι Στρατιῶται καὶ Μαρδαίται ὑπέικοντες εἰς τὴν βασιλικὴν κέλευσιν ἐκστρατεύουσιν εἰς Σικελίαν. Ὁ Αὐγουστος Boeckh, σχολιάζων ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν ἀνακαλυφθεῖσαν ἐν Ἐρούκῃ, εἰκάζει ὅτι ὁ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Σεβήρου συγκροτηθεὶς Πιτανάτης λόχος ἐφρουρεῖ ἐν τῇ Σικελικῇ ταυτῇ πόλει¹⁾. Ἐν τῇ Δ' ἑκατονταετηρίδι βλέπομεν σῶμα Ἀρκάδων Στρατιωτῶν (cuneus equitum Arcadum) φρουροῦν ἐν τῷ λεγομένῳ Σκυθικῷ λιμίτῳ τῆς Μοισίας, καὶ ἐδρεῦον ἐν τῷ φρουρίῳ Θαλαμονίῳ κειμένῳ ἐγγὺς τῇ σημερινῇ Τούλτσᾳ· ἕτερον σῶμα ἀρματωλῶν (cuneus equitum Ar-migerorum) φρουρεῖ παρὰ τοῖς Ἀρκάσιν ἐν τῷ φρουρίῳ Αἰγίσιῳ, ἧτοι τῇ νῦν Τούλτσᾳ. Ἄλλο σῶμα ἰππέων Ἀρκάδων ἀποτελεῖ τὴν λεγομένην πέμπτην Vexillatio Palatina²⁾. Διὼν ὁ Κάσιος (55,24) ἀναφέρει «τὸ πρῶτον στρατόπεδον τὸ Ἀθηναίων τὸ ἐν Γερμανίᾳ τῇ κάτω» ἐπὶ Δομιτιανοῦ φρουροῦν· εἶνε γνωστὸν «τὸ πέμπτον Μακεδονικὸν στρατόπεδον», ἧ Legio V Macedonica ἢ ἀπὸ Ἀδριανοῦ σταθμεύουσα μεταξὺ τοῦ νῦν Γαλαζίου καὶ Βραβίλας εἰς φρουρήσιν τῆς παλαιᾶς Δακίας· ἐκ νομισμάτων γινώσκεται ὅτι ἡ αὐτὴ Μακεδονικὴ λεγεὼν ἐφρουρεῖ ἐν Κοίλῃ Συρίας, ἐν δὲ τῇ Δ' ἑκατονταετηρίδι τέσσαρες praefecturae τοῦ Μακεδονικοῦ στρατοπέδου φρουροῦσιν ἐν Σουσιδάχῃ καὶ Βαριάνᾳ τῆς Δακίας, ἐν Κέδρω τῆς Μοισίας, καὶ ἐν Οἰσκῷ τῶν Τριβαλλῶν³⁾. Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι ἕνεκα τῶν Μακεδονικῶν ἀποικιῶν ἐν Θράκῃ, ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν καλεῖται Μακεδονία πᾶσα ἢ μεταξὺ Ἰστρου καὶ Ὀλύμπου χώρα, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μὲν τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος φέρουσι τὸ ὄνομα Μακεδόνες. Μία μοῖρα τῶν Μακεδόνων τούτων Ἀθηναίων ἐγκαθιδρύεται ἐν Κύπρῳ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, ἵνα ἐπὶ μισθῷ φρουρῇ τὰ παράλια ἀπὸ τῶν πειρατῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι οὗτοι ἀποκαλοῦνται ὑπὸ μὲν τοῦ ἀρχαιότερου τῆς Κύπρου χρονολογίου «λαὸς τῶν ἀρμάτων» ἧτοι ἀρματοῦλοι, ὑπὸ δὲ τῶν ἄλλων ἱστορικῶν καὶ τῶν ἐνετικῶν ἐγγράφων Στρατιῶται: νῆα καὶ τοῦτο ἀπόδειξις τῆς πρὸς τοὺς ἀρματοῦλους συγγένεως τῶν Στρατιωτῶν· ἀλλὰ τὸ ἔργον, ὅπερ

ἐκτελοῦσιν οὗτοι ἐν Κύπρῳ, εἶνε τὸ τῶν Ῥωμαίων λιμιτανέων, τῶν ἡμετέρων ἀκριτῶν. Ἐνῷ δὲ οἱ ἄλλοι Στρατιῶται νύμονται τὰς χορηγηθείσας αὐτοῖς γαίας, οἱ ἐν Κύπρῳ Ἀθηναῖοι λαμβάνουσι provisione (μισθὸν) ἧτοι συγκεντροῦσιν ἐν αὐτοῖς καὶ τὴν ιδιότητα τῶν προνοιασμένων (pro-nisionati).

Ἡ ἱστορία τῶν ἐν Κύπρῳ Στρατιωτῶν εἶνε γνωστὴ⁴⁾, καὶ ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα ὑπὸ ἐθνολογικῆν ἔποψιν, διότι ἐξ αὐτῆς γινώσκουμεν τὴν ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς σκηπῆς ἐμφάνειαν τῶν Ἀθηναίων Ἡπειρωτῶν, φερόντων ἀπὸ τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος τὸ μὲχρι τοῦδε διακρίνον τούτους ὄνομα. Ἀγνοῶ δὲ τί παθῶν ὁ ἐν Γράτς καθηγητῆς Γουσταῦος Μέγερ δὲν παραδέχεται τὸ γεγονός τοῦτο, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι οἱ μὲν Χάν καὶ Χόφφ λέγουσιν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦτο μόνον ἀπὸ τῆς ΙΑ' ἑκατονταετηρίδος, αὐτὸς δὲ δοξάζει ὅτι οἱ νῦν Ἀθηναῖοι εἶνε ἔθνος Βαλτικὸν (διὰ τὴν οὐχὶ καὶ Τσεχικόν;) Αἱ τοιαῦται βλκτικαὶ θεωρίαι δύνανται νὰ συνταυτίζωνται πρὸς τὴν νῦν ἐν Βιέννῃ ἐπικρατοῦσαν Ἀνατολικὴν πολιτικὴν, οὐδέποτε ὅμως θὰ τύχωσιν οἰουδήποτε ἐπιστημονικοῦ κύρους, ἐπὶ τῷ ἀπλουστάτῳ λόγῳ ὅτι οἱ ταύτας γράφοντες αὐστριακοὶ καθηγηταὶ δὲν εἶνε προητοιμασμένοι διὰ τῶν ἀπαραιτήτων εἰς τοιαύτας συζητήσεις ἱστορικῶν, γλωσσικῶν καὶ ἐθνολογικῶν γνώσεων. Οἱ ἐν Αὐστρίᾳ λόγιοι μετασχηματίζοντες τὴν ἐπιστήμην εἰς ταπεινὴν θεραπευτικὴν πολιτικῶν σκοπῶν μόνους ἑαυτοῦς ἀδικοῦσι, διότι παρῆλθε πλέον ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν αἱ ἐπίσημοι περιγραφαὶ τῆς Αὐστριακῆς αυτοκρατορίας ἐντελῶς ἀπεσιώπων τὸ ὄνομα τῶν πέραν τοῦ Δουνάβειος οἰκούντων ἑκατομμυρίων Ῥωμῶνων, ὁ δὲ Τυρόλιος Φαλλμεράγερ ἐκέρυττε τὴν ἱστορικὴν πανωλεθρίαν τῶν ὑπὸ τοῦ μεγάλου τοῦ ἀρχικαρχελλάρου προγεγραμμένων ἀνταρτῶν.

Ἐμικρολόγησα· ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνω ὅτι τὸ θέμα θεωρῶ ἀντάξιον τῆς προσοχῆς τοῦ ἑλληνικοῦ κοινού. Ἄνευ τῆς μακρᾶς ταύτης εἰσαγωγῆς οἱ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν Στρατιῶται καὶ ἡ ἀναγέννησις τῆς ἑλληνικῆς τακτικῆς θὰ εἶχον ἀπλὴν ἱστορικὴν ἀξίαν, οἶαν ἔχουσι καὶ οἱ ἐκπατρισθέντες Ἕλληνες λόγιοι, οἱ διὰ παντός ἐγκαταλιπόντες τὸ εἰς τοὺς ὄνυχας ἀγρίου νικητοῦ αἰμάσσον σῶμα τῆς πατρίδος· οἱ Στρατιῶται ἐξ ἐναντίας καὶ πολλακίς ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρικὴν γῆν, καὶ τὰς πρώτας κατὰ τοῦ τυράννου ἐξύβαναν συναμοσίας, καὶ ἠρωικῶς ἐπῆσαν ὑπὲρ ἐλευθερίας, καὶ ἐπὶ τέλους κατασφραγίσαντες διὰ λυσσώδους καταδιώξεως ἀφῆκαν διαδόχους ἐκδικητὰς καὶ ἐλευθερωτὰς τοῦ ἑλληνικοῦ γένους.

(Ἐπεται συνέχεια)

Κ. ΣΑΘΑΣ

¹⁾ Miller et Sathas, Chroniques de Macheras, τόμ. Β', πρόλ.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΒΙΛΛΕΜΕΡ

(Μυθιστορία Γεωργίας Σάνδ. — Μετάφρασις Α. Β.)

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Γ

Ἐῖρε τὸν μαρκήσιον βαθέως ἐνησυχολημένον εἰς τὸ ἔργον του.

— Σὲ ταράττω; ἠρώτησε. Τόσον τὸ χειρότερον! Πρέπει νὰ σὲ σφίξω εἰς τὰς ἀγκάλας μου. Ἡ μητέρα μου ἀνέγνωσε πρὸ μικροῦ τὴν ἐπιστολὴν τῆς Κυρίας Δυνιέρ.

— Ἀλλὰ φίλε μου, δὲν ἔγεινεν ἀκόμη αὐτὸς ὁ γάμος, ἀπήντησεν ὁ μαρκήσιος δεχόμενος τὴν ἀδελφικὴν περιπτύξιν.

— Ἐγεινεν, ἂν τὸν θέλῃς, καὶ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ μὴ τὸν θέλῃς.

— ἴσως τὸ νὰ θέλω δὲν θὰ ἦτο ἀρκετόν. Χρειαζέται γόητρον πολὺ διὰ ν' ἀνταποκριθῶ εἰς τὴν λαμπρὰν φήμην, τὴν ὁποῖαν μοῦ ἐδημιούργησεν ἡ γραῖα αὐτῆ δούκισσα, ἀδικοῦσα σέ, ὡς φρονῶ.

— Ἡ δούκισσα ἔκαμε λαμπρὰ, καὶ δὲν εἶπε μάλιστα ὅσα ἔπρεπε νὰ εἰπῇ. Μοῦ ἔρχεται ὄρεξις νὰ ὑπάγω νὰ τὴν ἰδῶ, νὰ τῆς τὰ εἰπῶ ὅλα. Κύτταξε, νὰ νομίζῃ ὅτι δὲν ἔχει γόητρον! Τί καλὰ γνωρίζεις τὸν ἑαυτόν σου!

— Τὸν γνωρίζω καλλίτερα παρ' ὅσον χρειάζεται, ὑπέλαθεν ὁ κ. Βιλλεμέρ, καὶ δὲν ἀπατώμαι.

— Ἀλλὰ τί ὄργῃ! Νομίζεις ὅτι εἶσαι λύκος; Δὲν ἐμάγευσες τὴν Κυρίαν Γ. . . , τὴν πλέον φρόνιμον γυναῖκα τοῦ κόσμου;

— Σὲ παρακαλῶ, μὴ μοῦ ἠμιλῆς περὶ αὐτῆς. Μοῦ ἐνθυμίζεις τί ὑπέφερα, πρὶν κατορθῶσαι νὰ τῆς ἐμπνεύσω ἐμπιστοσύνην, καὶ τί ὑπέφερα κατόπιν διὰ νὰ τὴν διατηρήσω. Τί τὰ θέλεις; . . . προσέθηκεν ὁ μαρκήσιος, λησμονούμενος ὀλίγον, οἱ ἐμπαιθεῖς ἄνθρωποι δὲν ἔχουν πνεῦμα! Σὺ τὸ ἀγνοεῖς αὐτό, διότι ἐμάγευες ἐκ πρώτης ὄψεως, καὶ δὲν ἐπέζητες ἀποκλειστικὸν καὶ ἰσόβιον ἔρωτα. Ἐγὼ μίαν μόνην λέξιν ἤξεύρω νὰ εἰπῶ εἰς γυναῖκα: ἀγαπῶ καὶ ἂν δὲν ἐννοήσῃ, ὅτι ὅλη μου ἡ ψυχὴ περιέχεται εἰς αὐτὴν τὴν λέξιν, ποτὲ μοῦ δὲν θὰ κατορθῶσαι νὰ προσθέσω ἄλλην.

— Αἶ, λοιπόν, θ' ἀγαπήτῃς τὴν Ἀρτεμίν Σαιντράϊγ, καὶ θὰ τὴν ἐννοήσῃ, αὐτὴ, τὴν μόνην καὶ ὑπερτάτην σου λέξιν.

— Ἀλλ' ἂν ἐγὼ δὲν τὴν ἀγαπήσω;

— Ἀλλ' εἶνε χαριτωμένη, φίλτατέ μου! Τὴν εἶδα μικρὰν· εἶνε ἄγγελος.

— Ὅλος ὁ κόσμος τὸ λέγει· ἀλλ' ἂν ἐμὲ δὲν μ'

ἀρέσει; Μὴ μοῦ εἰπῆς ὅτι εἶνε περιττὸν νὰ λατρεύῃ τις τὴν γυναῖκά του, ὅτι ἀρκεῖ νὰ τὴν ἐκτιμᾷ καὶ νὰ τὴν εὐρίσκη εὐχάριστον. Περὶ τούτου δὲν φιλονεικῶ· εἶνε περιττὸν. Ἄς ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα τοῦ νὰ γίνω δεκτός. Ἄν δὲν ἀγαπῶ, δὲν θὰ κατορθῶσαι ν' ἀγαπηθῶ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν νυμφεύομαι.

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, φαίνεται ὅτι τοῦτο μᾶλλον ἐλπίζεις, ἐφώνησεν ὁ δούξ μετ' ἀληθοῦς λύπης. Ἄ, ἡ πτωχὴ ἡ μητέρα, ἡ ὁποία εἶνε τόσον εὐτυχὴς μετὰ τὴν ἐλπίδα τῆς! Κ' ἐγώ, ὅστις ἐνόμιζα ὅτι μὲ ἠθώωσε τέλος πάντων ἡ τύχη! Εἴμεθα λοιπόν, Οὐρβανέ, καὶ οἱ τρεῖς κατηραμένοι;

— Ὅχι! ἀπήντησεν ὁ μαρκήσιος, συγκεκινημένος. Μὴ ἀπελπίζομεθα. Καταγίνομαι νὰ μεταβάλω τὸν ἄγριον χαρακτήρα μου. Ἐν τιμῇ, καταγίνομαι μετὰ ὅλας μου τὰς δυνάμεις. Θέλω νὰ περάνω τὴν τεταραγμένην αὐτὴν καὶ ἄγονον ὑπερξίν μου. Ἀφήτε με τὸ θέρος ἐλεύθερον νὰ νικήσω τὰς ἀναμνήσεις μου, τοὺς δισταγμούς μου, τοὺς φόβους μου. Σὲ βεβαιῶνω, θέλω νὰ σὰς κάμω εὐτυχεῖς, καὶ θὰ μὲ βοηθήσῃ ἴσως ὁ Θεός.

— Εὐχαριστῶ, ἀδελφέ μου· εἶσαι ὁ καλλίτερος τῶν ἀνθρώπων! ἀπήντησεν ὁ δούξ, ἐνχαλιζόμενος αὐτὸν καὶ πάλιν.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ μαρκήσιος ἦτο βαθέως τεταραγμένος, ἀπήγαγεν αὐτὸν εἰς περιπάτον, ἵνα τὸν διασκεδάσῃ ἀπὸ τῆς ἐργασίας του καὶ ὑποστηρίξῃ τὰς ἀγαθὰς του διαθέσεις.

Ἐπράξε δὲ τότε ὁ, τι ὁ Οὐρβανὸς εἶχε πράξει πρὸς κατὰκτησιν αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πρώτης ἐκείνης ἀδελφικῆς τῶν διαχύσεως. Πιόρρηστη ἀσθενὴς καὶ πάσχων τὴν καρδίαν, ἵνα ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτὸν ἰσχύιν καὶ θέλησιν. Ἐξέφρασε ζωηρῶς τὰς τύψεις τοῦ σονειδότου του καὶ τὴν ἀνάγκην ἣν ἠσθάνετο ἠθικοῦ στηρίγματος.

— Δύο δυστυχεῖς, τῷ εἶπε, δὲν δύνανται νὰ βοηθήσουν ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Ἡ μελαγχολία σου μὲ παραλύει. Τὴν ἡμέραν μόνον κατὰ τὴν ὁποῖαν θὰ σὲ ἰδῶ εὐτυχῆ, θ' ἀνακτήσω τὴν δραστηριότητά μου καὶ θὰ αἰσθανθῶ χαρὰν ὅτι ζῶ.

Ὁ Οὐρβανὸς συγγινηθεὶς ἐπανέλαβε τὴν ὑπόσχεσίν του. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἦτο λίαν ὀδυνηρὰ δι' αὐτόν, προσεπάθησε νὰ τὴν λησμονήσῃ, προκαλῶν τὴν εὐθυμον στωικίαν τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἐγένετο δὲ τοῦτο ἀμέσως, διότι ὁ δούξ ἀσμένως ἐδραξέ θέμα ἀρεστότατον εἰς αὐτόν.

— Νὰ ἰδῆς! τῷ εἶπε, βλέπων αὐτὸν μειδιῶντα· θὰ μοῦ φέρῃς τύχην εἰς ὅλα! Ἐνθυμούμαι τόσα ὅτι πρὸ τινῶν ἡμερῶν μὲ δυσπρόσειε κατὰ φοδερὰ. Ἦμην ἄχαρις ἀδέξιός· δὲν ἤξευρα τί σκέπτομαι. Εἶχα καταντήσῃ ἡλίθιος. Εἶμαι βέβαιος τώρα ὅτι θ' ἀνακτήσω τὰς διανοητικὰς μου δυνάμεις.

— Καμμία γυναικεία ἱστορία πάλιν: εἶπεν ὁ

¹⁾ Ἑλλ. ἐπιγραφαί, ἀριθ. 5501. Ὁ γάλλος Βίκτωρ Langlois ἰσχυρίσθη ὅτι ἀνεκάλυψεν ἐν ταῖς κλεισούραις τοῦ Ταύρου ἑλληνικὰς ἐπιγραφὰς δηλοῦσας τὴν ἐν Κιλικίᾳ διαμονὴν τοῦ Αζαωνικοῦ λόχου μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων (Voyage en Cilicie). Ἄλλ' ὁ καλὸς ἄρμενολόγος φρίσκειται περὶ τῶν πραγμάτων.

²⁾ Notitia Dignitatum, ἐκδ. Boecking, τόμ. 1, 99, 187, 444.

³⁾ Αὐτ. τόμ. 1, σελ. 108, 506—507.

μαρκήσιος, καταστέλλων άόριστον και κίφνιδιον ανησυχίαν.

— Τι άλλο; αυτή ή μικρά Σαιν-Ζενέ με άπασχολεί περισσότερο ίσως άφ' ό,τι πρέπει.

— Και δέν πρέπει, άπήντησεν ζωηρώς ό μαρκήσιος. Δέν τό ώρκίσθησ εις τήν μητέρα; Με τό ειπε. Θ' άπατήσ η τήν μητέρα μας;

— Διόλου· άλλ' έπεθύμουν νά ήναγκαζόμην εις τούτο.

— Νά άναγκασθής; Δέν σ' έννοώ.

— Δυστυχώς αυτού καθήντησα.

Και ό δουξ άφηγήθη, πώς ειχε ψευσθή τό κατ' άρχάς πρós αυτόν, ύποκρινόμενος έρωτα πρós τήν Καρολίαν, επί τή άγαθή προθέσει νά έμπνεύσ η εις εκείνον έρωτα πώς, βλέπων ότι άπετύγχανε, διενόηθη ν' άγαπήθη ή ίδιας χωρίς ν' άγαπήσ η· και πώς επί τέλους ειχεν έρωτευθ ή πραγματικώς χωρίς καμμίαν νά έχη βεβαιότητα ότι αντηγαπάτο. Προσέθηκεν έν τούτοις, ότι ήλιπιζε νά νικήσ η, ήρκει μόνον νά μή δηλώσ η τόν έρωτά του, και διηγήθη ταύτα πάντα διά λέξεων τόσον λεπτών και δίφορουμένων, ώστε άδύνατον άπέβη εις τόν μαρκήσιον νά νοηθεθ ήσ αυτόν χωρίς νά φανή γελοίος. Είτα δέ, ότε αυτός συνελθών εκ τής καταπλήξέως του άπεπειράθη νά του ήμιλήσ η περί τής ήσυχίας τής μητρός των και τής άξιοπρεπειάς του οίκου των, μή τολμών έν τή ταρχή του ν' άρθρώσ η λόγον οίονδήποτε περί του όρειλομένου εις τήν Καρολίαν σεβασμού, ή δουξ, φοβηθείς άίφνης τοιαύτην παραινεσιν, ώμοσεν ότι ούδέν ήθελεν επιχειρήσει πρós άποπλάνησιν τής άλλ' ότι αν αυτή άίφνης γενναίως, άνευ όρων και ύπολογισμών, προσεφέρετο εις αυτόν, ήτο ικανός νά τήν νυμφευθ ή.

Ήτο άρά γε ειλικρινής; Ίσως ναί, ως ύπ ήρξε πάντοτε, όσάκις ή επιθυμία προέτρεπεν αυτόν εις επιχείρησιν, όθεν τόν άπέτρεπε κατόπιν τό πάθος.

Ήπειδή δέ ώμίλει μετά τινος πεποιθήσεως, ή μαρκήσιος δέν έτόλμησε νά εκφρασθ ή κατά τής παραδόξου ταύτης ύποτροπής. Ήξευρεν ότι ή μητήρ του δέν ήλιπίζεν εύπρόσωπον τινα γάμον του υίου της εκείνου, ούτινος δέν εξέτιμα τόν χαρακτήρα· ή δέ δουξ τή άπεδείκνυε δι' ισχυρών επιχειρηματων ότι εκείνος ακριβώς, εις όν ούδεμία πλέον φιλοδοξία ήτο επιτετραμμένη, ήτο του μέλλοντός του ή κύριος.

— Βλέπεις, τώ ειπε συμπεραίνων, ότι όλα αυτά εινε σοβαρώτατα. Ήθέλησα και πάλιν, τό εξομολογούμαι, νά στήσω παγίδα, άλλ' άπόφασιν ειχα νά μή ώρμηθώ, και τούτο, έννοεις, ήτο άστειότης απλή χωρίς καμμίαν σπουδαιότητα. Αλλά συνελήφθην εις τούς βρόχους μου, και τώρα πάσχω πολύ. Δέν σου ζητώ νά με βοηθήσ ης, αλλά σου άπαγορεύω, έν όνόματι τής

άγάπης μας, νά επενεργήσ ης εις οίονδήποτε, διότι αν φοβήσ ης τήν δεσποινίδα Σαιν-Ζενέ, θα μ' εξερεθίσ ης ίσως, και τότε δέν έγγυώμαι τίποτε. Ή, αν κατορθώσ ης νά με κάμης νά παραιτηθώ, θα εξερεθισθ ή ίσως εκείνη και θα κάμη καμμίαν τρέλλαν. Αφού τα πράγματα εφθασαν όπου εφθασαν, και μόνον τό άπρόοπτον δύναται νά φέρ η τήν λύσιν, μή άναμιγνύεσαι, και έσο βέβαιος ότι έν πάση περιπτώσει θα φερθώ εις τρόπον ώστε νά μή προσβάλω τήν λεπτότητά σου, μήτε νά ταραξώ τήν ζωήν τής μητρός μας, και τās άπαιτήσεις τής φιλοξενίας τήν όποιαν μου χορηγεις.

ΙΑ'

Διαρκούντος του άλγεινού τούτου διά τόν μαρκήσιον διαλόγου, ή Καρολίνα ειχε μετά τής μαρκησίας συνομιλίαν, ήτις δέν τήν έτάραττε μόν άλλά και δέν τήν εφαιδρυνεν. Ή μαρκησία, προσηλωμένη όλη εις τās σχεδιά της, άπεκάλυψεν εις τήν νεαράν αυτής έμπιστον οικογενειακήν φιλοδοξίαν τοιαύτην, όποιαν εκείνη ούδ ή καν ύπώπτειεν. Ό,τι ιδίως ήγάπα κ' έθαύμαζε τής μαρκησίας, ήτο ή ιπποτική της άφιλοκέρδεια, και ή εγκαρτέρησις αυτής πρós τās τετελεσμένα γεγονότα και τήν άπώλειαν του πλούτου της. Αλλά έβλεπε νύν, ότι έπρεπε νά ελαττώσ η τόν θαυμασμόν της, και ότι πάσα εκείνη ή μεγαθύμος φιλοσοφία ήτο ένδυμα μόνον ωραίον ωραίως φερόμενον. Και δέν ύπεκρίνετο μόν ή μαρκησία, διότι γυνή τοσοούτον μεταδοτική δέν ήτο δυνατόν νά ένεργ ή εκ σκέψεως και προμελέτης. Αλλά άρμολοζόμενη πρós τās περιστάσεις, ούδ'όλως ένόμιζεν εκυτήν άσυνεπή, ισχυριζόμενη μόν ότι θα προτίμα ν' άποθάν η τής πείνης ή νά ιδ η ένα τών υίου της πλουτούντα δι' εξευτελισμού, άλλά και λέγουσα συγχρόνως, ότι εινε σκληρότατον ν' άποθάν η τις τής πείνης, ότι ή ζωή της ήτο ζωή στερησεων και ή του μαρκησιου άληθής καθαρτήριον, και ότι τέλος δέν δύναται τις νά ήνε εύτυχής, όσάκις μεθ' όλης τής τιμής και τής ύπερηφανείας, ήν δικαιολογεί άμωμος συνείδησις, δέν έχει τουλάχιστον και διακοσίων χιλιάδων φράγκων εισόδημα.

Ή Καρολίνα ένόμισεν ότι ήδύνατο νά τολήσ η γενικās τινας ένστάσεις, ως ή μαρκησία άπέκρουσε ζωηρότατα.

— Δέν πρέπει, ειπεν, οι υιοί των μεγάλων οικογενειών νά υπερέχωσι πάσης κοινωνικής τάξεως; Τό δόγμα αυτό έπρεπε νά τό έχετε και σεις, ήτις κατάγεσθε εξ εύγενούς οικογενείας. Έπρεπε νά έννοήτε, ότι οι εύπατρίδαι έχουσι ανάγκας μεγαλοδωρίας, αίτινες και δικαίαι εινε και ύποχρεωτικάί ίσως, και ότι όσον ύψηλότερον εύρίσκονταί τās πρόσωπα ταύτα, τόσον περισσότερο επιβάλλεται εις αυτά νά έχουσι περιου-

σίαν ανάλογον πρós τήν ύψηλήν των θέσιν. Υποφέρω φρικτά, σās ήμολογώ, όταν βλέπω τόν μαρκήσιον νά κάμη μόνος του τούς λογαριασμούς του με τούς μισθωτούς του, νά φροντίζη περί τής άποφυγής των περιπτώων άλλ' άναποφεύκτων πολλακίς εξόδων, και ν' ασχολήται πολλακίς έν ανάγκη και εις αυτούς του μαγειρείου μου τās λεπτομερείας. Όστις γνωρίζει τήν άπορίαν μου, πρέπει νά θαυμάσ η άληθώς βλέπων αυτόν βασιμιζόμενον τόσον διά νά μή στερηθώ εγώ τίποτε. Αλλά όστις δέν τήν φαντάζεται ακριβώς, μās νομίζει βεβαίως φιλαργύρους, και όμοίους πρós τούς μικρούς άστους των πόλεων.

— Αφού λοιπόν, ειπεν ή Καρολίνα, σās στεναχωρεί τόσον ή ζωή σας, τήν όποιαν ένόμιζον άνετον, έντιμον, ένδοξον μάλιστα, εύχομαι ή γάμος αυτός νά επιτύχη, διότι άλλως, έν άποτυχία, θα σās έχρειάζετο νέα προμήθεια θάρρους. Έν τούτοις αν μου ήτο επιτετραμμένον νά έχω γνώμην...

— Πάντοτε πρέπει νά έχ η τις γνώμην. Είπέτε τήν, αγαπητή μου.

— Νομίζω ότι τό φρονιμώτερον και τό ασφαλέςτερον εινε ν' άποδεχθ ήτε τό παρόν ως άνεκτόν, χωρίς έν τούτοις νά παραιτηθ ήτε του περιού ή λόγος συνοικεσιού.

— Και τί σημαίνει αν πλανηθώ, καλή μου κόρη; Τό φοβείσθε σεις δι' εμέ; Ή διάλυσις των ελπίδων δέν φονεύει, ένώ ή έλπις ζωογονεί. Αλλά διατί άμφιβάλλετε περί τής επιτυχίας των ιδιικών μου ελπίδων;

— Ω! δέν άμφιβάλλω, άπήντησεν ή Καρολίνα. Διατί ν' άμφιβάλλω, αν ή δεσποινίς Ξαιντράιγ εινε τόσον τελεία όσον τήν λέγουσι;

— Εινε τελεία, τό βλέπετε, αφού εκλέγει τήν αξίαν και άρκείται εις τās ιδικά της πλούτη.

— Τούτο δέν μου φαίνεται δύσκολον, διενόηθη ή Καρολίνα.

Αλλά δέν ήθέλησε νά ειπ η τί, και ή μαρκησία ύπέλαθεν.

— Έπειτα... Ξαιντράιγ! συλλογίζεσθε, άγάπη μου τό γόητρον τοιούτου όνόματος; Δέν βλέπετε ότι κόρη τοιούτου γένους δέν εινε δυνατόν νά έχ η άτελές μεγαλείον; Σεις, — τό παρετήρησα ενίοτε — δέν έχετε πολλήν πεποίθησιν εις τās από του γένους άρετάς. Ίσως έφιλοσοφήσατε περί τούτου περισσότερο του δέοντος. Μή πιστεύετε όμως τās νέας αυτές προλήψεις και τās αξιώσεις των κυριών όψιπλούτων! Εις τό πείσμα των, οι ούδαμνοί άνθρωποι δέν έχουσιν εύγένειαν καρδιάς. Τό κληρονομικόν άμάρτημα τής φειδούς και τής φιλαργυρίας θα πνίγη παντοτε τās όρμάς των. Δέν θα τούς ιδήτε ποτέ νά θυσιάσωσι τήν περιουσίαν των και τήν ζωήν των υπέρ μιας ιδέας, υπέρ τής θρησκείας των, του ήγεμόνος των, του όνόματός των. Ήμπορούν ν' άνδραγα-

θήσουν εκ φιλοδοξίας· άλλά θα τό κάμουν πάντοτε πρós άτομικόν συμφέρον, νά ήσθε βεβαία.

Ή Καρολίνα έπειράχθη εκ του άκράτου αυτού ένθουσιασμού τής μαρκησίας υπέρ τής εύγενείας· εύρε δέ μέσον ν' άλλάξη ήμιλίαν. Αλλά διαρκούντος του γεύματος άπησχόλησεν αυτήν ή σκέψις, ότι ή γηραιά της φίλη, ή φιλόστοργος θετή της μητήρ έτασεν αυτήν έν δευτέρω όλωσ μοίρα. Ένόμισεν ίσως εκείνη ότι ήδύνατο νά ήμιλήσ η τοιουτοτρόπως πρós κόρην εύγενούς, φυσικήν όπχδόν του συστήματος των υγιών άρχών. Ή Καρολίνα όμως έλεγε καθ' εκυτήν, και δικαίως, ότι ή εύγένειά της ήτο λίαν πενιχρά και άμφίβολος ίσως. Οι πρόγονοί της παλαιοί δημοτικοί άρχοντες έν έπαρχία, ειχον εξευγενισθ ή υπό Λουδοβίκου του ΙΑ', ή δέ πατήρ της ούδεμίαν ήσθάνετο ύπερηφάνειαν φέρων τόν τίτλον του ίππότου. Έβλεπε λοιπόν, ότι ή περιφρόνησις τής μαρκησίας πρós τās κατωτέρας τάξεις του ζήτημα ποσού, και ότι κατά φυσικήν συνέπειαν ήθεώρει έτι μάλλον ύποδεστέραν κόρην τινά πτωχήν και μικράν έχουσαν τήν εύγένειαν.

Ή ανακάλυψις αυτή δέν προξένει άνόητον λύπην εις τήν δεσποινίδα Σαιν-Ζενέ, άλλ' ή φυσική της εύθύτης επανίστατο κατά τοιαύτης άδικίας, επιβαλλομένης τοσοούτον αυθεντικώς δικην καθήκοντος εις τās πεποιθήσεις της.

— Πώς λοιπόν, διενοείτο, ή ζωή μου, ζωή πτωχείας, άφροσύσεως, θάρρους και έν τούτοις εύθυμίας, ή εκουσία μου άπάρνησις πάσης βιωτικής χαράς, ούδέν σημαίνουσιν άπέναντι του ήρωϊσμού μιας Ξαιντράιγ, ήτις φρονεί ότι δύναται ν' άρκεσθ ή εις διακοσίων χιλιάδων φράγκων εισόδημα, ίνα νυμφευθ ή τέλειον άνδρα; Αύτ ης ή εκλογή εινε άξιοθαύμαστος διότι κατάγεται από τούς Ξαιντράιγ, κ' έμού ή θυσία εινε πράγμα κοινόν και απλή ύποχρέωσις διότι κατάγομαι μόνον από τούς Σαιν-Ζενέ;

Ή Καρολίνα άπεδίωξε βαθμηδόν τās σκέψεις ταύτας, ως εγέννα δικαία προσβληθείσα φιλοτιμία, άλλά τās ίχνη των παρέμειναν έλαφρά επί τής εκφραστικής της μορφής. Ή άληθής και νεαρά καλλονή ούδέν δύναται νά κρύψη. Ό δουξ παρετήρησε τήν μαρτυρίαν αυτήν, και απέδωκεν εις εκυτόν τήν κρυφίαν εκείνην λύπην. Ηύξησε δέ ή πλάνη του, ότε ειδε τήν δεσποινίδα Σαιν-Ζενέ έτι μάλλον περιεσιεμμένην, και τοι προσπαθούσαν ν' ανακτήσ η τήν συνήθη αυτής εύθυμίαν. Τούτου όμως άληθής αίτία ήτο άλλ η. Ή Καρολίνα ειγεν, ως συνήθως, άποτείνει τόν λόγον εις τόν μαρκήσιον περί τινων λεπτομερειών τής έσπερινής του οίκου διοικήσεως, εκείνος δέ, ή τοσοούτον συνήθως άβρόφρων, τήν ήνάγκασε, μή προσέχων, νά επαναλάβ η τόν λόγον. Ένόμισεν αυτή ότι ειχε κ' εκείνος μεριμνάς ένδομύχους. Αλλά δις και τρίς άπήντησε τό ψυχρόν και πε-

μυρονητικόν σχεδόν βλέμμα του. Καταπλαγείσα και περίτρομος απέμεινε σκυθρωπή και ήναγκάσθη, έρωτηθείσα, να προσαισθη ή μικράνιαν.

Ο δούξ ύπώπτευεν άμυδρως την αλήθειαν, ως προς τόν αδελφόν του· άλλ' ή ύποψία αύτη διελύθη, εύθως ως είδεν αυτόν άνακτώντα την φαιδρότητά του. Δέν έμάντευεν όποια άπόγνωσις και αντίδρασις έκυρίευν άλληλοδιαδόχως τής τεταραγμένης εκείνης ψυχής, και νομίζων ότι ήδύνατο άταράχως ν' άσχοληθ ή περί την Καρολίαν, τή είπεν:

— Σεις πάσχετε, βλέπω· πάσχετε πολύ. Προσέξατε, μητέρα, πρό τινος καιρού ή δεσποινίς Σαίν-Ζενέ είνε συγνάκις ώχρά.

— Νομίζεις; απήντησεν ή μαρκησία, θεωρούσα συμπαθώς την Καρολίαν. Είσθε άδιάθετος, αγαπητή μου; Μή μου τό κρύπτετε.

— Είμαι θαυμάσια, άπεκρίθη ή Καρολίνα. Σήμερον μέ προσέβαλεν όλίγον ο ήλιος· άλλά δέν είνε τίποτε.

— Τούνκντιόν, είνε κχτι, είπεν ή μαρκησία, παρατηρούσα αύτήν. Ο μαρκήσιος έχει δικαίον. Είσθε πολύ χαλασμένη. Νά εξέλθετε όλίγον εις τόν δροσερόν άέρα, ή τό καλλίτερον ίσως, ν' άποσυρθήτε εις τό δωμάτιόν σας. Έδώ κάμνει πολλήν ζέστην. Περιμένω άπόψε ένα σωρό γείτονας. Δέν σάς χρειάζομαι και σάς δίδω την έλευθερίαν σας.

— Ξεύρετε τί θά σάς ώφελοῦσε; είπεν ο δούξ προς την ταλαίπωρον Καρολίαν, ήν μεγάλως ήνώχλει ή προς αύτήν έστραμμένη γενική προσοχή. Νά ίππεύσετε όλίγον. Τό μικρόν εκείνο άγροτικόν τετραπόδον, περί του όποιου σάς ώμίλουν πρό όλίγου, είνε πολύ ήσυχον και έχει κνήμας λαμπράς. Θέλετε νά δοκιμάσετε;

— Μόνη της; είπεν ή μαρκησία. Ίππον έντελώς άγνωστον;

— Είμαι βέβαιος, ότι ή δεσποινίς Καρολίνα θά διεσκέδαζε. Είνε γενναία και δέν φοβείται τίποτε, τό ήξέρω. Έπειτα θά την προσέξω εγώ, έγγυώμαι.

Έπέμεινε δέ τόσον, ώστε ή μαρκησία ήρώτησε την Καρολίαν, αν πραγματικώς μικρός τις έπιππος περίπατος δέν θά την εύχαρίστη.

— Ναι, απήντησεν εκείνη, παρασυρομένη υπό τής ανάγκης, ήν ήσθάνετο ν' άποσειση την βαρυθυμίαν αύτης. Είμαι αρκετά παιδί, ώστε νά αισθανθώ εύχαρίστησιν. Αλλά θά έπροτίμων άλλην ήμέραν. Δέν ήθελον νά γίνω θέαμα εις τους ξένους τους όποιους περιμένετε, τόσον μάλλον όσον ή πρώτη μου άπόπειρα θά είνε πιθανώς πολύ άδεξια.

— Πηγαίνετε εις τόν δρυμόν, είπεν ή μαρκησία. Είνε τόσον βαθύς και συσκίος, ώστε δέν θά ιδή κανείς την πρώτην σας δοκιμήν. Αλλά έπιθυμώ νά σάς άκολουθήση κχποιος έπιππος. Ο

γέρων Ανδρέας, παραδείγματος χάριν. Ίππευει καλά, κ' έχει άλογον φρόνιμον, μέ τό όποίον εν άνάγκη ήμπορείτε ν' ανταλλάξήτε τό ιδικόν σας, αν ήνε πολύ τρελλόν.

— Ναι, έτσι νά γίνη! είπεν ο δούξ. Ο Ανδρέας ίππευει την γριάν λευκήν, εγώ έπιστατώ εις την αναχώρησιν, και τό πράγμα πηγαίνει θαυμάσια.

— Αλλά έρίπιον γυναικείον; παρετήρησεν ή μαρκησία, άδιαφορούσα κατά τό φαινόμενον περί την ίππικήν αύτήν έκδρομήν.

— Υπάρχει εν, τό είδα εις την άποθήκην, απήντησε ζωηρώς ο δούξ· πηγαίνω νά φροντίσω.

— Και άμαζών; είπεν ή μαρκησία.

— Άρκει εν οιονδήποτε μικρόν φόρεμα, είπεν ή Καρολίνα, άποφασίσασα αίφνης ν' αντίταχθ ή κατά του δυσμενούς ήθους του μαρκησιού και νά φύγη την παρουσίαν του.

Η μαρκησία τή έδωκε την άδειαν νά έτοιμασθ ή, και στηριζόμενη επί του δευτέρου υιού της απήλθεν εις προϋπάντησιν των έρχομένων επισκέψεων.

Ότε ή δεσποινίς Σαίν-Ζενέ κατέβη την περιστροφον κλίμακα του παρακειμένου εις τό δωμάτιόν της πυργίσκου, εύρε τόν ίππον έπισεσαγμένον και κρατούμενον παρά του δούκός αύτού, ενώπιον τής μικρής άφιδωτής θύρας ήτις ήνοιγε προς την αύλήν. Παρίστατο δέ και ο Ανδρέας, ίππεύων γηραιάν τινα φορβάδα χρησιμεύουσαν εις μετακόμισιν λαχάνων, παροιμιακής ισχνότητος και οίκτρως συνεσκευασμένην, διότι ο σταύλος ήτο εις έντελή παραλυσίαν. Ο Μαρκήσιος, στενοχωρημένος οικονομικώς πολύ περισσότερο ή ότι ώμολόγει, είχε προσαισθη έλλειψιν προνοίας, ο δέ δούξ, μαντεύων την αλήθειαν, είχε δηλώσει, ότι τό κατ' αυτόν, έπροτίμα νά άπέρχεται εις θήραν πεζός, ίνα πολεμή την εύσαρκίαν του.

Η συσκευή του Ζακέ — ούτως εκκληίτο τό άγροτικόν ίππάριον, όπερ από δώδεκα ώρών είχε προβιβάσθη εις τό άξίωμα ίππου ίππασίας — δέν ήτο εύκολον πράγμα, ο δέ Ανδρέας, ένεός εκ τής αίφνιδίας ταύτης ίππασίας, δέν θά κατώρθου βεβαίως νά εύρη τόσον γρήγορα τό γυναικείον ίρίπιον και νά τό καταστήση χρησίμον. Ο δούξ μόνος του συνετέλεσε πάντα έντός τεταρτου τής ώρας, μετά θαυμασίας ταχύτητος και δεξιοτήτος. Ητο κάθιδρος, ή δέ Καρολίνα καταθρουβήθη ότε τόν είδε κρατούντα τόν πόδα της, ίνα την βοηθήση νά ίππεύση, διορθούντα τό ίπποστόμιον και σφίγγοντα την μασχαλιστήρα ως εζ έπαγγέλματος ίπποκόμος, γελώντα περί τής δυσαρμονίας όλων αύτων των πραγμάτων και άποδεχόμενον φαιδρως την κατάστασιν αύτήν μετά μυρίων ένδείξεων άδελφικής μεριμνης.

Έπειτα συνέχεια.

Η ΔΙΦΘΕΡΙΤΙΣ

Έκ του ήμερολογίου νεάνιδος.

... Λι καλλίτεραί μου ήμέραι ήσαν εκείναι κατά τας όποιας ήρχετο ή ράπτρια. Έπειδή ή κατοικία μας ήτο μικρά, ή γυνή εκείνη ειργάζετο εις τό δωμάτιόν μου. Νομίζω ότι την βλέπω ακόμη την καυμένην την Έλένην νά κάθηται πλησίον του παραθύρου μέ γελαστόν πρόσωπον. Ένώ έρραπτε μου ώμίλει περί του νοικοκυριού της, περί του συζύγου της, όστις ήτο διανομέυς του ταχυδρομείου, και περί των τέκνων της τά όποια άνέθρεψε μέ τόσον κόπον. Μέ τό θάρρος και την καρτερίαν της απηλλάγη από πολλά βάσανα· άφ' ου δέ μου διηγείτο καμμίαν από τας περασμένας μεγάλας λύπας της, τό πρόσωπόν της ήκτινοβόλει από χαράν.

— Αι, τί τά θέλετε, ή εύτυχία είνε δι' όλους, κυρία Ευτέρπη, μοι είπεν ήμέραν τινά... όλοι οι άνθρωποι είμπορούν νά είνε εύτυχείς!

— Όλοι οι άνθρωποι είμπορούν νά είνε εύτυχείς! Αυτό είνε παρηγορητικόν, καλή μου Έλένη, άλλά δέν θά μου άρνηθής ότι υπάρχουν και άνθρωποι, οι όποιοι γεννώνται δυστυχείς και αποθνήσκουν δυστυχείς.

— Διότι δέν αγαπούν κανένα· οι ίδιοι πταίουν.

— Μολταυτά, πέρυσι όταν άρρώστησε τό παιδάκι σου, και όλίγον έλειψε ν' αποθάνη, αν τό αγαπούσες όλιγώτερον, θά ήσουν όλιγώτερον δυστυχής.

Ένόουν ότι έλεγα άνοησίαν, άλλ' ήσθάνομην μεγάλην εύχαρίστησιν βσάκις την ήκουα νά όμιλή διά τόν έαυτόν της και τους οικείους της.

— Ωραιοσ λογαριασμός αυτός, μέ την αλήθεια! Θαρρώ ότι άστεινέσθε μαζί μου, κυρία Ευτέρπη. Είνε σάν νά μου λέγετε ότι είνε συμπερόν μας νά μάς κόψουν τά δυό πόδια μας διά νά οικονομήσωμε τά ύποθήματά μας. Θα ιδήτε σέ λίγο, τί είνε ή άγάπη των παιδιών. Είνε λύπη άλλά είνε και χαρά. Ας έτολμούσε κανείς νά μου είπη: Μην αγαπή; δά τόσον τό άγοράκι σου, κουτή, γιατί θά ύποφέρης πολλές άνησυχίες. Εξέσρα εγώ πώς νά του άπαντήσω, όταν έκρατούσα πάνω εις τά γόνατά μου τό καυμένο τό παιδάκι μου μισαποθραμμένο, και ζητούσε μέ τά δυό μακραμμένα χειλάκια του άέρα... Τό πρόσωπό του ήτανε μελανό και τά χεράκια του άσπρα σάν κεριά... Τι νά σάς πώ, τώνωιθε ο καθείς πώς ή μηχανή από μέσα δέν είμπορούσε περ νά δουλέψη. Και όμως είχε καρφωμένα επάνω μου τά δυό μεγάλα μάτια του... Εγώ του έχαμογελοῦσα, έννοείται, άλλά δέν τό καλοέβλεπα από τά δάκρυα που δέν ήθελα νά τ' άσκουπίσω έμπρός του και προσπαθούσα νά τ'

καταπίνω. Τι άμυρά που είνε αυτά τά δάκρυα, κυρία Ευτέρπη! Ο καυμένος ο άνδρας μου ήτο γονατιστός έμπρός εις τό μικρό και του έκαμνε χάρτινους κοκόρους και του έτραγουδούσε ένα τραγουδάκι που τό έκαμνε άλλοτε κ' έγελούσε. Σε μερικαίς λέξεις του τραγουδιού, όπου του ένθόμιζαν κανέν άστείο πράγμα, έβλεπες κ' έσηκόνοντο τά δυό άκρα του στόματός του και τά μάγουλά του έφούσκωναν όλίγο κάτω από τά μάτια του. Γελούσε και τότε άλλά όπως είμπορούσε... Ηταν μία λύπη νά τό βλέπης. Αχ! δέν είμπορώ ούτε νά τό συλλογισθώ αυτό τό πράγμα, χωρίς νά μου έλθουν δάκρυα. Νά, μέ συγχωρείτε.

Και ή δυστυχής Έλένη εξέβαλε τό μανδίλι της από την τσέπην και ήρχιζε νά κλαίη. Άνάμεσα εις τά δάκρυα έγελούσε κ' έλεγε:

— Θα περάση... Δέν είνε τίποτε... Τι άνόνητη που είμαι! τά δάκρυά μου πίπτουν επάνω εις τό φόρεμά σας που ράπτω...

Έλαβα την χειρά της και την έσφίξα.

— Δέν πιστεύω νά τά πιστεύετε αυτά που έλέγατε τώρα; μου είπε.

— Τι πράγμα;

— Ότι δέν πρέπει ν' αγαπούμε τά παιδιά μας μέ όλην την καρδιά μας για νά μ'ην έχωμε βάσανα. Αυταίς αι ιδεαίς είνε ή βρώμας του μυαλού και όποιος τας έχει πρέπει νά καθαρίση τό μυαλό του νά μέ συγχωρείτε που μιλώ έτσι.

— Έχεις δικαίον, καλή μου Έλένη, εγώ τό είπα αυτό χάριν άστεϊότητος... Και πώς έγεινε καλά, τό παιδί σου;

— Στάθητε νά τελειώσω τό ράψιμό μου και νά σάς τό διηγηθώ· είνε σωστό θαύμα· τί λέγω θαύμα; θαύματα, διότι δυό θαύματα έγειναν, ένα που έσωσε ο Θεός τό παιδί μου, και δευτερο που έγνώρισάμε ένα άνθρωπο μέ μεγάλη έπιστήμη και μεγάλη καρδιά, τόν ιατρό Φαρόν. Είνε περίφημος ιατρός. Ο Θεός ζεύρει πλέον πόσοι τόν ζητούν και πόσα του δίδουν... Απορείς τώρα πώς έκαμε έγχειρиси του μικρού μου... Απ' έδώ ίσα ίσα αρχίζει τό θαύμα. Ο άνδρας μου βλέποντας ότι τό παιδί μας εκόντενε νά αποθάνη, τά είχε χάσει. Έξαφνα τόν βλέπω και σηκώνεται, παίρνει γρήγορα από τό σεντούκι τό καινούργιο του φόρεμα, τό μαυρό του καπέλο κ' ένδύνεται γρήγορα.

— Που πής;

— Θα πάγω νά εύρω τόν Φαρόν.

Ητο τό ίδιο σάν νά μου έλεγε πάγω ναύρω τόν ύπουργό των έξωτερικών.

— Και θαρείς ότι ο ιατρός ο Φαρόν θάχη την έννοια σου... Καυμένη, θά σέ διώξουν από τό σπίτι του άμα πής.

Τίποτε! ες του κουφού την πόρτα, όσο θέλεις

βρόντα· ἦτο εἰς τὴν σκάλα καὶ τὸν ἄκουα νὰ καταβαίη τὰ σκαλιὰ σὺν νὰ εἶχε πιάσει φωτιά τὸ σπίτι. Φωτιά! ἦτο χειρότερο ἀπὸ φωτιά.

Βάλετε τώρα μὲ τὸν νοῦ σας ἐμένα μονάχη μὲ τὸ καυμένο τὸ μικρό μου. Δὲν ἤθελε νὰ μείνη ἔς τὸ κρεβάτακι του, τοῦ ἄρεσκε νὰ τῶχα ἔς τὴν ἀγκαλιὰ μου κουκουλωμένο μὲ τὸ παπλωματάκι του. Ἐλεγα μέσα μου: Τώρα δὲ θὰ τελειώσῃ, θὰ κλείσῃ τὰ ματάκια του καὶ πάει πλειά· κ' ἐκρατοῦσα τὴν ἀναπνοή μου διὰ ν' ἀκούσω τὴν ἰδική του ποῦ ἐγένετο ὀλοένα πειὸ ἀδύνατη.

Ἦστερ' ἀπὸ μιὰ ὦρα ἀκούω ν' ἀναβάνουν. Ἀνοίγει ἡ θύρα καὶ ἐμβαίνει ὁ ἄνδρας μου. Ἐπλεε ἔς τὸν ἰδρωτὰ καὶ μόλις εἰμποροῦσε νὰ ὁμιλήσῃ τόσο λαχανιασμένος ἦτο. Χίλια χρόνια νὰ ζήσω δὲν θὰ λησμονήσω μὲ τί φωνὴ μοῦ εἶπε:

- Αἶ, τὸ παιδί;
- Ὅχι χειρότερα· καὶ ὁ ἰατρός;
- Θὰ ἔλθῃ.

Αὐτὸς ὁ λόγος μοῦ ἔχυσε βάλσαμο ἔς τὴν καρδιά μου· ἐνόμισα ὅτι μοῦ ξανάδινε πίσω κανεὶς τὸ παιδί μου. Ἄχ, νὰ ξέρατε τί ἀγάπη ἔχουν αὐτὰ τὰ παιδιὰ! Ἐφιλοῦσα τὸ μικρό, ἐφιλοῦσα τὸν πατέρα του, ἐγελοῦσα, ἐκλαίω· ἦμον ἡσυχὴ πλειά. Γιατί, βλέπετε, ἔχομε ἀνάγκη ἀπὸ θάρρος· ὁ Θεὸς μᾶς στέλλει κάποτε τέτοιαις ἐλπίδες. Καὶ ὅμως ἦτο σωστὴ τρέλλα ἡ χαρὰ μου, γιατί ὁ Φαρὸν ἤμποροῦσε νὰ μὴν ἔλθῃ.

Λέγω εἰς τὸν ἄνδρα μου:

— Τὸν εὐρήκες ἔς τὸ σπίτι του;

Τότε μοῦ διηγήθη μὲ χαμηλὴ φωνὴ τί ἔκαμε, κ' ἔκοπτε τὴν ὁμιλίαν του κάθε στιγμὴν γιὰ νὰ σκουπίσῃ τὸ μέτωπόν του καὶ ν' ἀναπνεύσῃ.

— Ἐτρέξα εἰς τὸ Νοσοκομεῖον τῶν παιδιῶν· ἐπειδὴ εἶνε διευθυντὴς, ἤλπιζα νὰ τὸν εὐρῶ ἐκεῖ. Ὁ θυρωρὸς μοῦ λέγει νὰ πάγω σὲ μιὰ χαμηλὴ πόρτα τῆς αὐλῆς· κτυπῶ, ἐμβαίνω κ' εὐρίσκω· μίσα μὲ σύννεφο καπνοῦ ἀνάμεσα σὲ καμμιὰ δεκκαρῖὰ νέους ποῦ ἐπιναν τσιγάρο κ' ἐγελοῦσαν σὺν τρελλοῖ.

— Ἄχ! οἱ ἀπάνθρωποι, μέσα ἔς τοὺς ἀνθρώπους ποῦ ἀπέθνησκαν...

— Μὴν τοὺς κατηγορῆς πρὶν ἀκούσης ὅλη τὴν ὁμιλία. Τί θέλεις, φίλε μου; μοῦ λέγει ἕνας ἀπ' αὐτοὺς, ἕνας ψηλὸς μὲ ἄσπρη ποδιά καὶ μαῦρο σκούφο. Καὶ ἅμα μὲ εἶδε τόσο καταλυπημένο, μ' ἔβγαλε ὄζω ἔς τὴν αὐλή.

— Τί τρέχει; πῆς μου.

— Κύριε, νὰ μὲ συγχωρῆς, ποῦ σὲ ἀνησύχησα.

— Ἄφησε τὰ κοπιμμένα· τί θέλεις;

— Ἦλθα νὰ εὐρῶ τὸν κύριον Φαρὸν γιὰ νὰ γλυτώσῃ τὸ παιδί μου ποῦ πεθαίνει ἀπὸ διφθερίτι. Δὲν εἶμαι πλούσιος, μὰ θὰ δώσω ὅ,τι μπορέσω.

— Ναί, ναί, καλὰ. Πόσων ἐτῶν εἶνε τὸ παιδί σου;

— Τεσσάρων.

— Ποιὸς τὸ περιποιεῖται;

— Ἐνας ἰατρός ποῦ τοῦ δίδει καὶ μικρά, μικροῦτσικα χαπάκια σὲ πολὺ νερό.

— Ἄ! πολὺ καλὰ, εἶπε χαμογελώντας. Μὴ λυπῆσαι.

Καὶ ἐν ᾧ ἔλεγε αὐτὰ, βγάζει τὴν ποδιά του, βάζει τὸν σκούφο του ἄνω σὲ μιὰ καθέικλα καὶ γράφει σ' ἕνα χαρτί.

— Τρέχα καὶ δόσε αὐτὸ τὸ γραμματάκι ἔς τὸν κύριον Φαρὸν. Νὰ ἡ διεύθυνσίς του. Ποῦ κάθεται; Στάσου νὰ πάρω τὰ χειρουργικά μου ἐργαλεῖα κ' ἔρχομαι κατόπι σου.

— Ἄ! τί καλὸς ποῦ εἶσθε, κύριε! — Μοῦ ἤρχετο νὰ τὸν φιλήσω.

— Εἶσαι λογᾶς βλέπω, μοῦ λέγει, ἔλα, τρέχα, ἄφησε τὰ λόγια· γρήγορα.

Τρέχω εἰς τοῦ ἰατροῦ μὲ τὸ γράμμα· ἦτο καλεσμένος σὲ σπίτι· λέγω εἰς τὸν ὑπνέρητῃ του ποῦ ἐκρατοῦσε μισκονοιγμένη τὴν θύρα:

— Πῆς μου ποῦ εἶνε καλεσμένος ὁ ἀφέντης σου;

— Δὲν ξέρω, μοῦ εἶπε καὶ ἐκλείσει τὴν πόρτα.

Τότε μὲ πιάει ὁ θυμὸς· ἔβλεπα ἐμπρός μου τὸ παιδί μας ν' ἀποθνήσκῃ. Σκουντῶ τὴν πόρτα κ' ἐμβαίνω μέσα.

— Δὲν φεύγω ἔτσι· ἔρχομαι ἀπὸ μέρος ἐνὸς ἰατροῦ τοῦ νοσοκομείου, καὶ θὰ μοῦ εἴπῃς ποῦ εἶνε ὁ ἀφέντης σου, καὶ ἀμέσως.

Δὲν ἀστεϊεύομαι, φαίνεται, γιατί μοῦ ἔδωκε ἀμέσως τὴν διεύθυνσιν τοῦ σπιτιοῦ λέγοντάς μου:

— Τώρα ἄφησέ με ἡσυχῶ καὶ κλείσε τὴν θύρα.

Παίρνω τὰ πόδια μου ἔς τὸ λαιμὸ καὶ πάγω ἔς τὴν ὁδὸν Αἰλῆς. Ἡ αὐλὴ ἦτο γεμάτη ἀμάξια, ὅλα τὰ παράθυρα ἔλαμπαν μὰ ἐγὼ ἀναβαίνω, δὲν μὲ νοιάζει: Ἐλεγα μέσα μου: Τὸ παιδί μου πεθαίνει, τὸ παιδί μου πεθαίνει! καὶ ἀπ' τὴ βία μου ἐπατοῦσα ὅποιον εὐρίσκα ἐμπρός μου. Ἐνας γέρον ὑπνέρητῃς μὲ σταματᾷ.

— Ποῦ πάτε δᾶ, κύριε, εἶσαι;

— Θέλω νὰ ὁμιλήσω τοῦ ἰατροῦ Φαρὸν· εἶνε μεγάλη ἀνάγκη· εἰδοποίησέ τον, σὲ παρακαλῶ.

Ὁ γέρον μὲ κυττάζει καλὰ, ἔπειτα μὲ γλυκὸ τρόπο μοῦ λέγει:

— Καθῆστε μιὰ στιγμὴ· ἀπ' οὐ εἶνε τόση βία, θὰ πάγω νὰ ἰδῶ ἂν εἶνε τρόπος νὰ τοῦ ὁμιλήσω.

Δὲν εἰξεύρω γιατί, ἀλλ' ἅμα εὐρέθηκα ἐκεῖ ἀνάμεσα σὲ τὸσους ὑπνέρητας ποῦ ἐπηγαινοέφεραν δίσκους, ἐνοιωθᾶ ὅτι ἀπὸ τὰ μάτια μου ἔπεφταν δάκρυα, καὶ ἀδύνατον νὰ τὰ κρατήσω.

Ἐπειτα ἀπ' ὀλίγο ἕνας κύριος μὲ λευκὸ λαιμοδέτη ἐμβαίνει εἰς τὴν κάμαρὴν ποῦ ἦμον.

— Ποῦ εἶνε ὁ ἄνθρωπος ποῦ μὲ ζητεῖ; λέγει μὲ φωνὴ θυμωμένη.

Μὲ εἶδε ἀμέσως εἰς τὴν γωνία ποῦ ἦμον κ' ἐκατάλαβε τί λύπη εἶχα μέσα μου, γιατί ἀπ' οὐ μ' ἐκύτταζε μιὰ στιγμὴ ἤνοιξε τὸ γράμμα ποῦ τοῦ ἔδωκα καὶ μοῦ εἶπε μὲ μιὰ φωνὴ γλυκεῖα, μοῦ εἶπε:

— Πήγαινε, ἔς τὸ σπίτι σου, παληκάρι μου· θάρρω κ' ἐγὼ· καρδιά! ἔρχομαι, ἔρχομαι.

Τὴν στιγμὴ ὅπου μοῦ ἔλεγεν αὐτὰ ὁ ἄνδρας μου, ἐξηκολούθησεν ἡ Ἐλένη, ἤκουσα βήματα εἰς τὴ σκάλα. Ἦταν ὁ ἰατρός. Θεὲ μου!

Καὶ ξέρετε τί μᾶς εἶπε, ἐμβαίνοντας, μὲ μιὰ χονδρὴ φωνή.

— Ὀλίγο ἔλειψε νὰ σπᾶσω τὸ λαιμὸ μου ἔς τὴ σκάλα σας... τί διαβολόσκαλα εἶν' αὐτή; Ποῦ εἶνε τὸ παιδί;

— Νὰ το κύρ γιατρέ, καλέ μου ἰατρέ.

Δὲν ἤξευρα πῶς νὰ τὸν εἰπῶ. Ἐβλεπα κάτω ἀπὸ τὸ πανωφόρι του τὸν ἄσπρο λαιμοδέτη του καὶ ἕνα σωρὸ σταυροῦς ποῦ κρέμονταν εἰς τὸ στήθος του.

Ἐβγαλε τὸ πανωφόρι του, τὸ καπέλο του, ἐπλησίασε ἔς τὸ ἄγορι μου, καὶ τὸ ἐγύρισε ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ μὲ ἐπιδειξιότητα, μὲ περιποίησι καλλίτερα ἀπὸ κάθε μητέρα· ἀκούμωθε τὸ κεφάλι του ἄνω ἔς τὴ βία του καὶ ἔς τὸ στήθος του. Τὸν ἐκύτταζα γιὰ νὰ καταλάβω ἀπὸ τὰ μάτια του τὴν ἰδέαν του· μὰ δὲν ἔβλεπα τίποτε μέσα σ' τὰ μάτια του, γιατί αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι συνεθίζουσιν νὰ εἶν' εὐαίσθητοι ἀπὸ μέσα.

— Θὰ τοῦ κάνωμ' ἐγγείρισι· εἶνε καιρός, εἶπε.

Τὴ στιγμὴ ἐκεῖνη ἐμβῆκεν εἰς τὴν κάμαρὰ μᾶς ὁ βοηθὸς του, ἐπήγε κοντὰ εἰς τὸν ἰατρὸν καὶ τοῦ εἶπε σιγὰ:

— Εἶσθε δυσηρεστημένος μαζί μου διότι σὰς ἠνώχλησα;

— Εἶμαι δυσηρεστημένος μαζί σου, διότι δὲν μὲ ἠνώχλησες γρηγορώτερα. Ἐτοίμασε ὅ,τι χρειάζεται.

Μὰ δὲν ξεύρω γιατί σὰς τὰ διηγούμαι ὅλα αὐτὰ καλλίτερα θὰ ἔκαμνα νὰ δουλεύω.

— Ἐξακολούθησε, καλή μου Ἐλένη, ἐξακολούθησε.

— Αἶ, λοιπόν, αὐτοὶ οἱ δύο ἰατροὶ ποῦ δὲν ἦσαν οὔτε συγγενεῖς μᾶς οὔτε φίλοι μᾶς τὰ ἐτοίμασαν ὅλα μόνον των. Ἐν ᾧ ὁ ἄνδρας μου ἐπῆγε νὰ δανεισθῇ λάμπαις ἀπὸ τοὺς γειτόνους, ὁ ἰατρός ἔδενε μὲ σχοινιά ἕνα στρώμα ἐπάνω ἔς τὸ τραπέζι καὶ ὁ μαθητὴς του ἀράδειαζε τὰ μικρὰ μαχαιράκια...

Μονάχα ὅποιος τὰ ὑπόφερε αὐτὰ, εἰμπορεῖ νὰ καταλάβῃ τί αἰσθάνεται μιὰ μητέρα ποῦ ἔχει τὸ παιδί της ἐπάνω ἔς τὰ γόνατά της καὶ λέγει μέσα της: Ὅλα αὐτὰ θὰ τοῦ τὰ ἐμπήξουν

ἔς τὸ κορμάκι του· κ' ἂν δὲν πάγῃ καλὰ τὸ χέρι των, θὰ μοῦ τὸ σκοτώσουν».

Ἀπ' οὐ ἔγειναν ὅλα ἔτοιμα, ὁ κύριος Φαρὸν ἔβγαλε τὸ λαιμοδέτη του, ἐπῆρε τὸ μικρὸ ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ μου, καὶ τὸ πλάγιασε ἔς τὸ στρώμα, ἀνάμεσα ἔς τὰς λάμπαις ποῦ ἦσαν τριγύρω· κ' ἔπειτα εἶπε ἔς τὸν ἄνδρα μου:

— Σὺ κράτα τὸ κεφάλι του, ἡ γυναῖκά σου ἄς κρατῇ τὰ πόδια του... ὁ Ἀριστείδης θὰ μοῦ δίδῃ τὰ ἐργαλεῖά μου. Ἐχεις μιὰ μικρὴ κάνουλα, παιδί μου;

— Ναί, κύριε καθηγητά.

Ὁ ἄνδρας μου ἦτο ἄσπρος σὺν μανδύλι· εἶδα πῶς σίμωνε τοῦ μικροῦ. Τὸ χέρι του ἔτρεμε καὶ μ' ἐπίασε φόβος. Εἶπα ἔς τὸν ἰατρὸν:

— Καλέ μου ἰατρέ, ἄφηστε σ' ἐμένα τὸ κεφάλι, κάνετε μοῦ τὴ χάρι.

— Κι' ἂν τρέμῃς;

— Ἄφηστέ με, σὰς παρακαλῶ.

— Καλὰ, ἄς εἶνε·

Καὶ μοῦ εἶπε χαμογελώντας·

— Θὰ σοῦ γλυτώσω τὸ παιδάκι σου, κόρη μου· ἔχεις καρδιά καὶ σοῦ ἀξίζει νὰ τῶχῃς.

Καὶ μοῦ τὸ γλύτωσε!

— Καὶ δὲν ἔτρεμε τὸ χέρι σου, καλή μου Ἐλένη; ἠρώτησα.

— Βέβαια· γιατί θὰ σκότωνα τὸ παιδί μου.

— Καὶ πῶς τὸ κατώρθωσες νὰ μὴν τρέμῃ;

— Αἶ, ξέρω κ' ἐγὼ; ἔγεινα πέτρα. Ὅταν εἶνε ἀνάγκη, θὰ πῆ πῶς εἶνε ἀνάγκη.

— Καὶ εἶδες ὅλην τὴν ἐγγείρησιν;

— Ναί, καὶ τέτοια ἐντύπωσι μοῦ ἔκαμε, ποῦ κάπου κάπου τὴν βλέπω ἔς τὸν ὕπνο μου...

Βλέπω τὸ λαιμάκι τοῦ παιδιοῦ μου σχισμένο, καὶ τὰς φλέβαις ποῦ ἔνοιγε μὲ τὰ δακτυλά του ὁ βοηθὸς καὶ τὴν ἀσημένια κάνουλα ποῦ ἔχωσε μέσα ἔς τὸ ἄνοιγμα, καὶ ὅλα, ὅλα... καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ μικροῦ μου ποῦ ἄλλαζε ὅσο ἐμβαίνεν ὁ ἀέρας εἰς τὸ στήθια του. Φαντάσου μιὰ λάμπα ποῦ σβύνει καὶ βάζεις λάδι κ' ἀνάπτει μὲ μῖξ· τὸ ἴδιο κ' ἀπαράλλακτο. Τὸ εἶχα μὲ βάλει ἐκεῖ μελανό, ἔτοιμο νὰ πεθάνῃ, μὲ σβυσμένη μάτια καὶ τὸ εὐρήκαμε κίτρινο ἀκίμη καὶ μὲ ξεθωριασμένα χεῖλια, μὰ τὸ μάτι του ἔλαμπε καὶ ἀνάπνευε ἀέρα ποῦ δὲν ἔμπορῶσε τόσον καιρὸ ν' ἀναπνεύσῃ, τὸ παιδάκι μου.

— Φίλησέ το, κόρη μου, μοῦ εἶπεν ὁ κύριος Φαρὸν καὶ βάλε το ἔς τὸ κρεβάτι του βάλε του ἕνα ἐλαφρὸ λαιμοδέτη ἐμπρός ἔς τὴν κάνουλα...

καὶ διὰ τὸ καλλίτερο, ὁ Ἀριστείδης νὰ περάσῃ τὴ νύκτα μαζί σας ἀπόψε· καλὰ δὲν λέγω, παιδί μου, ὅτι θὰ μείνης ἐδῶ ἀπόψε; Ἐγὼ θὰ ἔλθω αὐριον τὸ πρωὶ πρὶν νὰ ὑπάγω εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Πᾶμε καλὰ, πολὺ καλὰ.

Ἐφόρῃσε τὸν λαιμοδέτην του, τὸ ἐπανωφόρι του, καὶ ἐνῶ ἔφευγε καὶ μὲ τὸ ἕνα χέρι του ἔκα-

ληνύκτιζε τὸν ἄνδρα μου, ἐγὼ ἐπῆρα τὸ ἄλλο καὶ τοῦ τὸ ἐφίλησα. Μπορεῖ νὰ ἔκαμα ἄσχημα, δὲν τὸ ζεύρω, μὰ τότε δὲν εἶχα καιρὸ νὰ σκεφθῶ. Ἐγέλασε δυνατὰ καὶ εἶπε ἔς τὸν ἄντρα μου:

— Δὲν ζηλεύεις; δὲν βλέπεις πῶς ἡ γυναῖκά σου μου κάνει ἔρωτα; Καληνύκτα σὰς, παιδιά μου.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἦλθε εἰς τὰς πέντε καὶ μιστὴ τὸ πρωὶ ἄρσερός καὶ ξυρισμένος πάλι. Μοῦ φάνηκε πειὸ χονδρὸς παρὰ ἀπὸ βραδυ, καὶ νὰ σὰς πῶ τὸ γιατί' ἔφερε μαζὺ του τέσσαρες μπουτιλιαὶς μπορῶ, δύο εἰς τὰς τσέπαις του καὶ δύο εἰς τὰς μασχάλαις του.

— Πρέπει νὰ πῆ ἀπ' αὐτὸ τὸ κρατὶ τὸ παιδί. Πῆγε καλά, ἀπόψε;

— Ναί, κύριε καθηγητὰ εἶπεν, ὁ Ἀριστείδης, ὁ βοηθός, λαμπρά.

Τὸν λέγω Ἀριστείδη μὰ ἔμαθα τὴν ἄλλην ἡμέρα ὅτι καὶ αὐτὸς ἦτο λαμπρὸς ἰατρός καὶ κοντὰ ἔς τὰλλα καὶ ἀνεψιὸς τοῦ κυρίου Φαρὸν, ἀλλὰ ἔλεγε πάντα: «Ναί, κύριε καθηγητὰ ὄχι, κύριε καθηγητὰ», σὰν ἕνας στρατιωτικὸς ποῦ λέγει: «Ναί, στρατηγέ, ὄχι, στρατηγέ!»

Ὅλην τὴν ἐβδομάδα ἤρχοντο καὶ οἱ δύο καθε ἡμέρα. Καὶ ὅταν ἤκουα τὴν ἄμαξαν νὰ ἐμβάινη ἔς τὸ στενὸ δρόμο μα; καὶ νὰ σταματᾷ ἐμπρός ἔς τὴν θύρα μας:

— Πῶς θὰ κάνουμε, Θεέ μου, νὰ τοὺς πληρώσωμε; ἔλεγα.

Εἶχαμε ἐρωτήσῃ δεξιά ἀριστερά καὶ ἐμάθαμε ὅτι ὁ κύριος Φαρὸν ἰάτρους πρίγκιπας, πλουσίους καὶ ἔπερνε χιλιάδας.

Ἡμεῖς εἶχαμε καμμιά ἑκατοστὴ φράγκα· μὰ ἔλεγα μέσα μου: Ἄν μὰς ζητήσῃ τὰ διπλά ἢ τὰ τρίδιπλα; Τί νὰ κάνουμε; Τὸ εἶχα καυμό. Ἐνα πρωὶ ποῦ ἦτο ἐκεῖ ὁ ἄνδρας μου, τὸ ἐπῆρα ἀπόφασι καὶ εἶπα:

— Ἐξοχώτατε, εἰσθε καλὸς ἄνθρωπος, πολὺ καλὸς· μὰς ἐγλυτώσατε τὸ παιδί μας.

— Αὐτὸ εἶν' ἀλήθεια, κόρη μου, διότι ἐκινδύνευε· ἀλλὰ εἶνε τὸ ἐπάγγελμά μου, βλέπεις, νὰ γλυτώω τὰ παιδιὰ...

— Ὅχι ὅμως καὶ τῶν πτωχῶν.

Καταλαμβάνεις, κυρία Εὐτέρπη, ἔφερα μὲ τρόπο τὴν ὁμιλία εἰς τὸ προκείμενον.

— Πῶς ὄχι καὶ τῶν πτωχῶν; Τί εἶν' αὐτὰ ποῦ λέγεις! Ἴσα ἴσα τῶν πτωχῶν, διότι αὐτοὶ ἔχουν ἀνάγκην βοηθείας...

— Νοιώθω ὅτι ἔχετε πολὺ καλὴ καρδιά, ἐξοχώτατε, μὰ... δὲν πρέπει πάλι... τώρα ποῦ ἔγινε καλὰ τὸ παιδί... θέλαμε... δὲν ἤμεθα πλούσιοι, ἀλλὰ τέλος πάντων...

Τὸ καταλάμβανα, ἡμην κόκκινη σὰν πετεινός, καὶ ὅσο ἐπροσπαθοῦσα νὰ τὰ καταφέρω καλὰ τόσο μπερδεύονταν ἡ γλωσσά μου.

— Θέλετε νὰ μὲ πληρώσετε; διατί δὲν τὸ λέγετε καθαρά; Λοιπὸν ἐγὼ σὰς λέγω ὅτι δὲν μου χρωστᾷτε τίποτε· εἰσθε εὐχαριστημένοι;

— Ἄ! ὄχι, κύριε Φαρὸν... μόνον αὐτὸ δὲν γίνεται... δὲν γίνεται!

— Ἀρῆσέ μας νὰ σὰς δώσωμε ὅσα ἴμοροῦμε, ἐξοχώτατε, εἶπεν ὁ ἄνδρας μου.

— Καλὰ, δὲν ἐννοῶ νὰ σὰς προσβάλω, παιδιά μου. Θέλετε νὰ μὲ πληρώσετε τὰς ἐπιτιμίας μου καλὰ· πληρώσετε εἴκοσι φράγκα. Καὶ ξεφορτωθῆτέ με!—ἦτο τόσο νόστιμος ὅταν ἔκαμνε τὸν θυμωμένον. Ξεφορτωθῆτέ με μανία ποῦ σὰς ἐπίασε μὲ τὴν πληρωμή! εἴκοσι φράγκα, οὔτε λεπτὸ ὀλιγώτερο. καὶ δὲν τὰ θέλω εἰς χαρτιά, θέλω τὰλληρα... Τὴν Κυριακὴν ποῦ μὰς ἔρχεται ἔνδυσε τὸ ἀγόρι σου. Τὸ παιδί πρέπει νὰ πάρῃ ἀέρα καὶ νὰ κάμῃ ἕνα γύρο εἰς τὴν ἐξοχὴ μὲ ἄμαξα... θὰ στείλω τὴν ἄμαξα νὰ σὰς πάρῃ.

— Μὰ τὸ λοιπὸν εἰσαι καλὸς σὰν Θεός, κύριε Φαρὸν.

— Λίγαις φωναίς, παρακκλιῶ. Μετὰ τὸν περὶπατο, ἀναβῆτε ἔς τὸ σπῆτι μου νὰ μὲ εἰπῆτε καλημέρα, καὶ τὸ παιδί ἄς μὲ φέρῃ τότε τὰ χρήματα. Σύμφωνοι;

— Αἶ, κυρία Εὐτέρπη, προσεῖπεν ἡ Ἐλένη, τὸ ἴδιο βράδυ μὰς ἔστειλε δέκα μπουτιλιαὶς κρασί μπορῶ, ἂν καὶ μὰς ἐμειναν ἀκόμη τρεῖς τέσσαρες. Τί ἄνθρωπος αἶ; Μὰ πάλι καὶ ἐγὼ νὰ ζεύρω πῶς σήμερα τοῦ χρειάζεται τὸ δεξί μου χέρι, θὰ τοῦ πῶ ἀμέσως: Κόψε το, ἰατρέ!

Εἴκοσι φράγκα! εἴκοσι φράγκα. Ὅχι ἔκανε νὰ τοῦ δίδωμε τοῦλάχιστο πεντακόσια. Μὰ τὰ πῆρε καὶ αὐτὰ γὰ νὰ μὴ μὰς προσβάλῃ. Γι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ θέλησα νὰ τοῦ κάνω ἕνα δῶρο. Ἀγόρασα πανί, τὸ πειὸ ὠραῖο πανί ποῦ ἴμοροῦσε νὰ βρεθῇ καὶ τοῦ ἔκαμα μὲ δωδεκάδα ποικάμισα.

— Καὶ πῶς τοῦ ἐπῆρες μέτρο; ἠρώτησα.

— Αὐτὸ μ' ἐδυσκόλευσε πολὺ· μὰ ὅταν θέλω κατὶ, θάζω πείσμα. Ἐπῆγα καὶ εὐρήκα τὸν ὑπηρέτη του. ποῦ μὰς ἐγνώριζε γιατί' μὰς ἔφερε τὸ κρασί· τοῦ εἶπα ὅτι ὁ ἰατρός μὲ παρήγγειλε νὰ συνεννοηθῶ μὲ τὴν γυναῖκα ποῦ τὸν ἐπλενε διὰ νὰ διορθώσω τὰ ἀσπρόρρουγά του. Καλὰ ποῦ τὸ σκέφθηκα. Ἄμα ἔμαθα ποῦ ἐκάθητο ἡ πλύστρα ἐπῆγα καὶ τῆς εἶπα ὅτι ὁ ἰατρός μου παρήγγειλε ποικάμισα ὅμοια καὶ ἀπαράλλακτα μὲ αὐτὰ ποῦ φοροῦσε· ἐπῆρα μέτρο. Τότε ἴσα ἴσα ἔτυχε καὶ εἶχα βιαστικαὶς δουλικαίς· ἀλλὰ ἰδοῦλενα τὴν νύχτα· τὴν νύκτα τῆραψα τὰ δώδεκα ποικάμισα. Καὶ τὸ πράχζονο εἶνε πῶς αὐτὴ ἡ ἀγρυπνία μ' εὐχαριστοῦτε ἀντὶ νὰ μὲ κουράζῃ.

Ἐλεγα μὲ τὸν νοῦ μου·

«Ἐβαλες πείσμα νὰ μὴν πάρῃς λεπτὰ, κύριε ἰατρέ· μὰ δὲ θὰ μ' ἐμποδίσῃς νὰ ξενυκτῶ γιὰ σένα». Κ' ἰδοῦλενα, ἔραπτα...

Καὶ ἔγειναν κατὶ ποικάμισα ἔς τὴν ἐντέλεια, κόψιμο, φάψιμο, κέντημα μοναδικό.

Μὰ τί φλυαρία εἶν' αὐτὴ ποῦ μέπικσε σήμερα, τὸ ἔφορεμα περιμένει.

Καὶ ἐξηκολούθησε τὸ φάψιμόν της...

(Gustave Droz)

K.

ΑΚΟΣΜΙΑ ΤΩΝ ΟΔΩΝ

Κύριε Διευθυντά,

Σὰς εὐχαριστῶ διὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς Ἀνατροπῆς τοῦ Λαοῦ καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ φίλου μου Κλαρᾶ, οὐτινος ἐδημοσιεύθησαν αἱ ιδέαι καὶ ἐπ' ὀνόματι ἐμοῦ, οὐτινος ἐδημοσιεύθη τὸ χειρόγραφον οὐδέποτε ἕως τώρα ἐδημοσίευσεν τίποτε οὐδέποτε δ' ἐφάνταζόμην ὅτι τὰ γράμματα τοῦ ἀληθινοῦ διερχόμενα ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ στοιχειοθέτου λαμβάνουν τόσο γόητρον· τώρα ἐξηγῶ τὴν μανίαν, τὴν ὁποῖαν ἔχει ὁ ἀνεψιός μου νὰ γράφῃ καὶ νὰ τυπῶν—γράφει στίχους ὁ ταλαίπωρος καὶ ὅπως μὲ λέγουσι οἱ πραγματογνώμονες, στίχους εὐτελοῦς ἀξίας!...—καὶ ἀντὶ νὰ πάρῃ τὸ δίπλωμά του, διὰ τὸ ὁποῖον φροντίζομεν ὅλα... ἐκτός αὐτοῦ, ὁ κύριος διηγείτῃ εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τὰ αἰσθηματὰ του, διὰ τὰ ὁποῖα κανεὶ δὲν φροντίζει, καὶ κανεὶς δὲν ἐρωτᾷ. Φαντασθῆτε ἕνα ἄνθρωπον ν' ἀπαντᾷ δίχως νὰ τὸν ἐρωτοῦν... Δὲν σὰς φαίνεται καμικώτατος;

Τὸ συμπέρασμα πάντων τούτων εἶνε ὅτι ἐνθαρρυνθεὶς ἀπὸ τὴν φιλοξενίαν τῆς Ἐστίας, ὑποβάλλω ὑμῖν τὰς ἐπομένους σκέψεις περὶ ζητήματος σοβαρωτάτου.

Εἰζεύρετε πόσον δυσχερὲς καὶ περίπλοκον πρᾶγμα εἶνε ἡ ἀνατροφή τῶν τέκνων, καὶ εἰς ποίας μερίμνας ἐμβάλλει τοὺς δυστυχεῖς γονεῖς, ὅσους, ἐννοεῖται, συναισθάνονται ποῖαν εὐθύνην ἔχουν, καὶ ἐννοοῦν νὰ τιμήσουν μέχρι τέλους τὴν ὑπογραφήν των εἰς τὰς συναλλαγματικὰς ταύτας τὰς ὁποίας ἐξέδωκαν.

Ἐν τοῖς κόλποις τῆς οικογενείας γίνεται ἡ ἡ ἱερά κατεργασία ἐντίμων καὶ ἐναρέτων μελῶν διὰ τὴν κοινωνίαν. Ὅπως δὲ εἰς τὴν βιομηχανίαν διὰ νὰ παραχθῇ ὠραῖον ὄφρασμα, ἐπὶ παραδείγματι, ἀπαιτεῖται ἡ ἐπίπνοος τοῦ ἐργασταίου ἐργασία, ὁμοίως ἡ καλὴ ἀνατροφή τῶν τέκνων ὑποκρύπτει κόπους καὶ θυσίας τῶν γονεῶν. Γνωρίζω μητέρας καὶ πατέρας, οἵτινες μακρὰ ἐλαττώματα μετὰ τῆς ἡλικίας φεζωθέντα ἐν αὐτοῖς ἀπέσπασαν ἠρωικῶς ὅπως παράσχωσιν ἐαυτοὺς ἄμωμον ὑπόδειγμα εἰς τὰ τέκνα των.

Ἄλλὰ δυστυχῶς ὅ,τι κάμνει ἡ οἰκία τὸ κακαστρέφει ἐν πολλοῖς ἡ ὁδός.

Ἡ ὁδός!

Δὲν εἶνε κανενὸς κτῆμα καὶ ἀνήκει εἰς ὅλους. Δι' αὐτὴν δύναται νὰ λεχθῇ ὅ,τι εἶπε διὰ τὴν μητρικὴν καρδίαν ὁ Οὐγκώ:

Chacun en a sa part et tous l'ont tout entier.

Ἄλλὰ τινες μεταχειρίζονται τὴν ὁδὸν ὡσανεὶ ἦτο ἰδική των ἀποκλειστικῶς· κάμνουν ὅ,τι θέλουν ὡς ἀπόλυτοι κύριοι· ἀδιαφοροῦσι διὰ τοὺς ἄλλους· δὲν σέβονται τίποτε, διότι δὲν ἔμαθον νὰ σέβωνται τὴν ἑαυτὸν των. Ἀνακινοῦσι τὸν ἠθικὸν βόρβορον, ὅστις ἀπόζει δυσωδέστερον τοῦ ἄλλου καὶ ἐκπέμπει λοιμωδέςτερας ἀναθυμιάσεις εἰς τὴν ψυχὴν· ἀσχημονοῦσιν, ὑβρίζουσιν. Δὲν σέβονται τὰς λευκὰς τρίχας τοῦ διερχομένου γέροντος, δὲν σέβονται τὴν αἰδῶ τῆς σεμνῆς νεανίδος, δὲν σέβονται τὴν ἀθωότητα τοῦ παιδίου.

Ἐνίοτε πρέπει καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς οἰκίαις ὑμῶν νὰ βύωμεν τὰ ὄψα καὶ νὰ κλείωμεν τὰ ὄμματά, διότι δὲν ἄρκει νὰ κλείωμεν μόνον τὰ παράθυρά μας.

Δὲν δύναμαι νὰ λησμονήσω τὸ ἐξῆς ἐπεισόδιον, ὅπερ συνέβη εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον πρό τιος.

Ἐκαθήμεθα εἰς τὴν τράπεζαν· ἡ σύζυγός μου, αἱ δύο θυγατέρες μου, οἱ δύο μικροὶ υἱοί μου, καὶ ἐγὼ ἦτο μεσημβρία· διὰ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου τοῦ ἐστιατορίου ἤρχετο ἑλαφρὰ αὔρα δροσί-ζουσα τὸν μεσημβρινὸν καύσωνα· ἡσυχία περίεξ· οὐδὲ ὀπωροπώλου ἢ πλανοδίου μικρομποροῦ ζωὴ· ἤμεθα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ φαγητοῦ· δὲν ἀντηλλάσσομεν λέξιν.

Αἶφνης ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ὑπὸ βραχνῆς διεφθαρμένου φωνῆς ἐκπεμφθεῖσα ἐφίπσε μέχρι τοῦ ἐστιατορίου, μέχρις ἡμῶν, μία ὕβρις.

Μία ὕβρις ἥτις θὰ μολύνῃ τὴν γραφίδα μου ἂν τὴν γράψω. Μία ὕβρις τόσο γυμνή, ὥστε δὲν ἀπῆται διαφθορὰν ὅπως ἐννοηθῆ, εἰσῆρχετο καὶ εἰς τὸ ἀθωότερον οὐς.

Πάντες διὰ μὲς συνεταράχθησαν.

Τὰ βλέμματά μου ὁρμηφύτως διεσταυρώθησαν πρὸς τὰ τῆς συζύγου μου. Αἱ δύο θυγατέρες μου ἔκυπτον μετ' αἰδούς εἰς τὰ πινακιά των· οἱ δύο μικροὶ μου υἱοὶ μὲ παρετήρουν ἀκίνητοι μὲ βλέμμα φοβισμένον ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς κακοσθείας.

— Κλείσε τὸ παράθυρον! ἐφώνησα ἐξαλλος πρὸς τὴν ὑπηρέτριαν. Ἄλλὰ τοῦτο ἐφώνησα διότι εἶχον ἀνάγκην νὰ φωνάξω, διὰ νὰ μὴ πνιγῶ ὑπὸ τῆς ἀγανακτικῆς. Ἡ φωνὴ ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσέλθῃ καὶ διὰ τοῦ κλειστοῦ παραθύρου καὶ ἐτριμνῆ ἡ καρδία μου μὴ τὴν ἀκούσω καὶ πάλιν...

Μόνον οἱ γονεῖς, μόνον ὅσοι κατέστησαν σκοπὸν τοῦ γήρατός των τὴν ἀνατροφήν των τέκνων των, δύναται νὰ ἐννοήσωσιν εἰς ποῖαν θέσιν εὐρισκόμην.

Πῶς; ἡ ἀνατροφή τῶν τέκνων μου ἦτο εἰς

τὴν διάκρισιν ἐκάστου διεφθαρμένου; Ὅτι ἐγείρω ἐγὼ ἐρχεται αὐτὸς καὶ τὸ κρημνίζει;

Κανείς μὴ μοῦ δυσχυρισθῆ ὅτι ἡ βιωμαλογία, ἡ ὕβρις, δὲν δύναται νὰ βλάψῃ τὴν ἀθῶαν καρδίαν.

Ποῖον ποταμάκι, διότι βέει διαυγές, δὲν θολοῦται ἂν διέλθῃ δι' αὐτοῦ λύκου ποῦς;

Καὶ ἐπειτα ἀφοῦ ἡμεῖς οἱ γονεῖς ἀγωνιζόμεθα νὰ ἐμβάλωμεν τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς, τὰ ἀξιώματα τῆς ἀρετῆς εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τέκνων ἡμῶν, διὰ νὰ καταφεύγωσιν εἰς αὐτά, ὡς εἰς ἀποθησαυρισμένας οἰκονομίας, ἐν στιγμαῖς ἀνάγκης, ἐν ταῖς δυσχεραῖαις τοῦ βίου, πῶς νὰ μὴ φοβώμεθα ὅτι αἱ αἰσχυραὶ ἰδέαι, καὶ ἂν οὐδόπως ἐπηρέασαν τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν, καὶ ἂν δὲν ἔδωκαν διάφορον τροπὴν εἰς τὰς διαθέσεις καὶ εἰς τὴν θέλησίν των, δὲν θ' ἀνακινήσῃ ἐν αὐτοῖς ἐν ταῖς στιγμαῖς ἠθικῆς διαταραξέως αὐτῶν, δὲν θ' ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὅ,τι μένει ἐν τῇ ὑποστάθμῃ.

Ἄλλ' ἐκτός τῆς προφορικῆς κακοηθείας ὑπάρχει καὶ ἡ γραπτὴ κακοῦθαια. Verba volant scripta manent! Ἐπιγραφαὶ μεγάλοις χρωματιστοῖς γράμμασιν ἐνίοτε κραυγάζουσιν ἀδιακόπως ἀπὸ τῶν τοίχων βρωμερὰς ἐννοίας, διὰ μιᾶς λέξεως ἀποκαλύπτουσι βδελυρὰ πράγματα. Καὶ τὸ βλέμμα προσπίπτει ἀκουσίως, καὶ τὰ παιδιὰ διερχόμενα ἀναγινώσκουσιν ἐπὶ τῶν πινάκων ἐκείνων τὰ ἐξαιρετὰ ἀποφθέγματα!

Ἐν αὐτῷ τῷ Πολυτεχνεῖῳ, παρ' ἡκρωτηριασμένους ἀνδριάντας εὐρίσκονται τοιαῦται κακοῦθαιαι ἐπιγραφαί. Λάβε λοιπὸν τὰ τέκνα σου καὶ ὀδήγησον αὐτὰ εἰς τὰ ἐν αὐτῷ Μουσεῖα, διὰ νὰ συμπληρώσῃς τὴν ἀγωγὴν αὐτῶν. Αἱ ἐπιγραφαὶ ἐκεῖναι θὰ τὴν συμπληρώσῃ μετὰ χαρᾶς... Εἶνε φοβερόν ἢ κακοῦθαια νὰ σὲ κυνηγῇ κατὰ πόδας, ἐν ταῖς ὁδοῖς, μέχρι τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων, μέχρι τῆς οἰκίας σου!

Ἄν ρίψῃ τις λίθον κατὰ τῆς ὕαλου τοῦ παραθύρου μου θὰ τιμωρηθῆ, καὶ ἂν ρίψῃ ὕβριν κατὰ τῆς ἠθικῆς τῶν προσφιλεστάτων μου ὄντων, μένει ἀτιμώρητος!

Θαυμάζω τὴν πολιτείαν, ἢ ὅποια μεριμνᾷ περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν ὕαλων τῶν παραθύρων μου καὶ ἀδιαφορεῖ περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν τέκνων μου.

Παρακολουθῶ μετ' ἐνδιαφέροντος τὰ δικαστικά τῶν ἐφημερίδων οὐδέποτε εἶδόν τινα καταδικασθέντα ὡς προσβαλόντα τὰ δημόσια ἤθη. Θ' ἀναπνεύσω τὴν ἡμέραν ἐκείνην καθ' ἣν ἴδω ἑκατὸν καταδικαζομένους αὐστηρῶς, χαρακτηριζομένους ὡς προσβολῆς κατὰ τῶν δημοσίων ἠθῶν καὶ πάσης ὕβρεως ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ πάσης ἀσέμνου ἐπιγραφῆς. Τοιαῦτα δὲ λέγων ἀξιώσῃ οὐχὶ τυραννικῆ ἀλλὰ δικαίαν νὰ καταστῇ ἡ πολιτεία. Φαινομένη ἐπιεικῆς πρὸς τοὺς κακοὺς δεικνυταί

ἄστοργος πρὸς τοὺς καλοὺς. Νομίζω ὅτι ὀφείλει νὰ ἔχῃ πρὸς τοὺς ἐναρέτους τὰ αὐτὰ τοῦλάχιστον καθήκοντα οἷα καὶ πρὸς τοὺς διεφθαρμένους. Ἐκτός τούτου δὲ, νομίζω ὅτι ἡ τοιαύτη αὐστηρότης δὲν παραβιάζει τὸ παράπαν τὴν ἐλευθερίαν οὐδενός. « Ἡ ἐλευθερία πολίτου τινὸς λήγει ἐνθα ἄρχεται ἡ ἐλευθερία ἑτέρου πολίτου » ἐθέσπισεν ἡ γαλλικὴ ἐθνοσυνέλευσις.

Λοιπὸν ἡ ἐλευθερία τῶν καθαρμάτων πρὸς βιωμαλογίας ὀφείλει νὰ λήγῃ ἐκεῖ ὅπου ἄρχεται ἡ τῶν τιμῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀνατροπὴν τῆς οἰκογενείας των!...

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ

ΛΙΜΟΙ ΕΝ ΕΥΡΩΠῃ.

Αἱ σιτοδεῖαι εἶνε διὰ τοὺς λαοὺς ὅ,τι ἡ πείνα διὰ τὰ ἄτομα, ὡς ἀποδεικνύεται τοῦτο ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν λιμῶν κατὰ διαφόρους ἐποχάς. Γάλλος τις δόκτωρ, ὁ Βορδιέ ἐν τῷ συγγράμματί του *Ἱατρικὴ Γεωγραφία* μνημονεύει τοὺς κυριώτετους ἐκ τῶν λιμῶν, οἵτινες ἐνέσκηψαν ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τοῦ ἐνάτου αἰῶνος.

Ἀπὸ τοῦ 987 μέχρι τοῦ 1059 συνέβησαν 48 ἐπιδημιαὶ λιμοῦ. « Κατὰ τὸ ἔτος 1000, λέγει ἱστορικός τις, οἱ πλούσιοι κατέστησαν ἰσχυροὶ καὶ ὠχροί, καὶ οἱ πτωχοὶ ἔτρωγον ἀγρίως βίζας· πολλοὶ κατεβρόχθισαν ἀνθρώπινους σάρκας. Ἐπὶ τῶν ὁδῶν οἱ ἰσχυροὶ συνελάμβανον τοὺς ἀδυνάτους, κατέσχιζον αὐτοὺς, καὶ ψήνοντες ἔτρωγον. Ἐν τῇ τρώγλῃ ἐπαίτου τινὸς ἀνεκάλυψαν 48 κεφαλὰς ἀνδρῶν καὶ παιδιῶν.

Κατὰ τὸ 1356 ἡ πείνα ὑπῆρξε φοβερά. Οἱ χωρικοὶ, μετὰ τὴν σιτοδείαν τοῦ Ποατιέ, περιεζωσμένοι ὑπὸ τῶν Ἄγγλων καὶ τῶν εὐγενῶν, δὲν ἠδυνήθησαν οὔτε νὰ συγκομισθῶσι οὔτε νὰ σπείρωσι, καὶ ἀπέθανον ὑπὸ τῆς πείνης πολυάριθμοι.

Κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα τόσῳ μεγάλῃ ἦτον ἡ ἀθλιότης, ὥστε οἱ ὑποδηματοποιοὶ ὑπολογίσαντες τοὺς εἰς τὴν συντεχνίαν των ἀνήκοντας νεκρούς, εὗρον ὅτι εἶχον ἀποθάνει 1800 ἐξ αὐτῶν εἰς διάστημα δύο μηνῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην 24,000 οἰκίαι ἐν Παρισίοις ἐμειναν ἐγκαταλειμμέναι, καὶ οἱ λύκοι, οἵτινες ἀνὰ συμμορίας διέτρεχον τοὺς ἀγρούς, εἰσῆρχοντο τὴν νύκτα εἰς τὴν πόλιν.

Ἐν ἔτει 1638, ἱστορικός τις διηγεῖται ὅτι εἰς τὰ περὶχωρα τοῦ Μῆτς αὐτὸς τις εἶχε φάγει νεκρὸν τὸν πατέρα του, εἶτα δὲ τὸν υἱόν, ἀποθάνοντα, κατέφαγεν ἡ μήτηρ! » Μεταξὺ Μῆτς καὶ Νανσύ ἐνήδρευον οἱ χωρικοὶ ὅπως, συλλαμβάνοντες καὶ φονεύοντες τοὺς διαβάτας, ἐσθίωσιν αὐτούς.

Ἡ ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΕ' σύμβασις, ἢ διατάσσουσα τὴν ἀγορὰν τῶν γεννημάτων, ἔσχεν ὡς συνεπειὰς τοὺς λιμοὺς τοῦ 1740, 1741, 1742, 1745. Ἐνέσκηψαν πρὸς τοὺτους λιμοὶ κατὰ τὸ 1767, 1768, 1775, 1776, 1784, καὶ 1789, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος.

Ἀπὸ τῆς προκηρύξεως τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ἐξαγωγῆς οἱ λιμοὶ ἐξηφανίσθησαν, ἀλλ' ὄχι ἐτι πανταχόθεν. Ἐνίοτε ἐμφανίζονται ἐν Εὐρώπῃ ἕνεκα τῆς ἀτελοῦς ἐξελίξεως τῆς ἐργασίας, καὶ ἡ βιομηχανία προσομοιάζει ἐτι τὸν Κρόνον τοῦ μύθου τὸν κατεσθιοντα τὰ τέκνα του. Μάρτυς τοῦτου ὁ ἐν Φλανδρίᾳ λιμὸς κατὰ τὸ 1847. Ἡύξησαν κατὰ 87,000 αἱ ἀποβιώσεις, καὶ αἱ γεννήσεις ἠλαττώθησαν κατὰ 27,000.

Τῷ 1846 ὁ λιμὸς τρομερὸς ὑπῆρξεν ἐν Σιλεσίᾳ. Ἀπὸ τοῦ 1880 ὁ λιμὸς ἐπικρατεῖ ἐτι ἐν Ἰρλανδίᾳ μετὰ τῶν ἀσθενειῶν, αἵτινες συνοδεύουσιν αὐτόν.

Κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα αἱ Ἰνδία κατεστράφησαν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ. Ὁ τελευταῖος αὐτῶν, προξενηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀκρίδων, διήρκεσεν ὀκτωκαίδεκα μῆνας. Ἐπὶ 239 ἑκατομμυρίων κατοίκων 74,000,000 ὑπέστησαν αὐτόν, ἤτοι πλεον τοῦ τρίτου. Ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς τῶν θυμάτων ἀνῆλθεν εἰς 3,500,000.

Τῷ 1880 ὁ λιμὸς ἐπῆλθεν ἐν Ἀρμενίᾳ.

Κατὰ τὸ 1867-1868 τὴν Ἀλγερίαν ἐμάστιζον ἀκρίδες, πόλεμοι, καὶ ἀνυδρία. « Ὄφθησαν τότε, ἀφηγεῖται τις, ἀνθρώπινοι οἰκογένεαι συναχειρόμεναι μετὰ θηριωδῶν τρόπων, ὑπὸ τὸ κέντρον τῆς πείνης, καὶ ἀγρίως ὀρυῶσαι κατὰ τῶν πόλεων ». Ἀπωλέσθησαν τότε 217 χιλιάδες ἰθαγενῶν.

Τῷ 1875, ἐν Κίνα, ἐπὶ διαστήματος 700,000 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, κατοικουμένου ὑπὸ 70 ἑκατομμυρίων, δὲν εἶχε καταπέσει οὐδὲ σταγὼν ὕδατος ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν. Ἡ πείνα ἦτο φρικώδης· οἱ νεκροὶ, ἐγκαταλειμμένοι πανταχόθεν, κατεβιβρώσκοντο ὑπὸ τῶν ἐπιζώντων.

Κατὰ τὸν πόλεμον τῆς Κριμαίας, ὅτε ὁ στρατὸς κατεῖχε τὸ ἔδαφος τῆς χερσονήσου, στρατηγὸς τις ἔγραψεν: « ὁ στρατὸς εἶνε ὡς τὸ πλήρωμα πλοίου ταξιδεύοντος ἐν Ὠκεανῷ· τὸ ἔδαφος τῆς Κριμαίας κατέστη τοσοῦτον γυμνὸν καὶ ἄγονον, ὥστε βμοιάζει πρὸς κατὰστρωμα πλοίου ».

Ἐπάρχουσιν ἐτι ἀνθρώποι θεωροῦντες τοὺς λιμοὺς, τὰς ἐπιδημίας καὶ τοὺς πολέμους ὡς ἔργα προνοίας, ὡς ἀναγκαῖα κακὰ, ἀνευ τῶν ὁποίων ἡ γῆ θὰ ἦτο λίαν στενὴ ὅπως περιλάβῃ πάντας τοὺς ἀγωνιζομένους τὸν περὶ ὑπαρξέως ἀγῶνα, ἀπ' ὧν μᾶς ἀπαλλάττει ὁ θάνατος.

« Πρὸς ἀπόκρισιν εἰς τοὺς τοιαῦτα δοξάζοντας, λέγει ὁ δόκτωρ Βορδιέ, ἀρκεῖ νὰ ὑποδείξω-

μεν εἰς αὐτοὺς πόσον μεγάλαὶ γῆς ἐκτάσεις μένουσιν ἐτι ἀκαλλιέργητοι, καὶ πόσον ἀραιὸς εἶνε ἀκόμη ὁ πληθυσμὸς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἡμετέρου πλανήτου. Πρὶν ἢ στέρξωσι τὴν ἐκ προνοίας κατάλυσιν τῶν πλείστων πρὸς ὄφελός τινων, οἱ πεπολιτισμένοι λαοὶ πρέπει νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ μετανάστευσις καὶ ὁ οἰκισμὸς ἐπὶ τῶσων μερῶν γῆς παρθένων ἐτι ἐξασφαλίζουσι τοὺς ἐκ τοῦ ἀνθρωπίνου *ξεχειλίματος* κινδύνους. Ἄς πεισθῶσιν ὅτι οἱ πόλεμοι, αἱ ἐπιδημιαὶ καὶ οἱ λιμοὶ θέλουσιν ἐξαφανισθῆ ὑπὸ τὸ ἐξογκούμενον κύμα τῆς προόδου. Ἄλλὰ δὲν προσηγγίσασμεν ἐτι τὸν χρυσοῦν αἰῶνα ».

π.

Ο ΒΟΥΛΓΑΡΟΣ

Πατρίς, καὶ ξένους μάγεψε τῆς ἑλευθερίας σου τᾶστρο,
Τὸ φῶς τοῦ ἑικοσίνεα!
Τοὺς εἶδε κάθε κάμπος σου, κάθε βουνὸ καὶ κάστρο
Νὰ σκοτωθοῦν γιὰ Σένα.

Τὸ Μισολόγγι ἐζῶνεν ἡ λόγχη τοῦ Μπραΐμη,
Κι' ὁ λιάπης τοῦ Κιουτάγια,
Κι' ἐπάνω του παράστεκε μετὰ τὰ τραγούδια ἡ Φήμη
Κι' ἡ δόξα μετὰ τὰ βγάγια.

Κι' ὅπως ἀνθρώποι ἀγγύριστοι καὶ ξένοι πέρα πέρα
Σὲ μὴ ἐκκλησιὰ τρέχουν,
Κι' ἀδερφωμένοι στέκονται, γιατί, κοινὴ μητέρα,
Μιὰ πίστι ἔλοι ἔχουν,

Παρόμοια τῆς Ρούμελης καὶ τοῦ Μωριά τ' ἀσκέρια
Καὶ τὰ καπετανάτα
Ἐν τῷ Μισολόγγι ἀδέρφωσαν· κ' ἐσμίεαν ταῖρια ταῖρια
Μὲ τῆς Φραγκίτζ τὰ νιάτα.

Σκορποῦν πουλιὰ κάθε λογῆς ἀπὸ ψηλὸ πλατάνι
Μιὰ τρυφερὴ ἀρμονία·
Κ' εἰς γλώσσασι καθεμιᾶς λογῆς 'ς ταῦτ' ἅντων Τούρκων
φτάνει
Μιὰ λέξι: Ἐλευθερία!

Πρῶτ' ἡ Ἀγγλία ἔτρεψεν ὀλόφωτη ἐλπίδα
Τὸν Μπαύρον νὰ μᾶς φέρῃ,
Μᾶς στέλνει μετὰ τὸ Μάγερ τῆς τοῦ Τέλλου ἡ πατριδα
Κοντούλι καὶ μαχαίρι.

Δίνει τραγούδια, χρήματα καὶ χέρια ἡ Γαλλία,
Κ' οἱ Γερμανοὶ ἐγγουῶνε
Τὰ γαλανὰ κορίτσια των καὶ τὰ σερὰ βιόλια,
Κ' ἔδω μ' ἐμᾶς πεινοῦνε.

Ὁ Ἴταλὸς τῆς σκλάβας τοῦ πατρίδος τὴν ἀγκάλη
Τὴν παραιτεῖ γιὰ Σένα:
« Ἐχετε γειὰ τοῦ τόπου μου κιτριὰς, νεράκια, κάλλη
Μυριστραγουδιμένα! »

Παρατημένη ἀπὸ παντοῦ 'ς τοῦ Ρώσου τὴ μανία,
Δὲ βρῖσκει ἐν' ἀντίστολι,
Μὰ βρῖσκει δύο τῆς παιδιὰ κ' ἡ ἔρι' ἡ Πολωνία
Ἐν τῷ χωμᾷ σου νὰ στείλῃ.

Νεράιδες δὺ ἑ τῶν τάφων των σκορποῦν τὴν ἔρημια
Κλαύματ', ἀκτίνες, κάλλι,
Κι' εἶνε ἡ δὺ πατρίδες των τοὺς γέννησεν ἡ μία,
Τοὺς δόξασεν ἡ ἄλλη!

Πατρίς, καὶ ἕνους μάγεψε τὸ φῶς τοῦ Εἰκοσιένα,
Τῆς 'λευθερίας σου τᾶστρο!
Εὐρέθη κ' ἕνας Βούλγαρος καὶ κλείστικε γιὰ σένα
'Σ τὸ Τουρκοφάγο κάστρο.

...Σβύν' ἡ Ἑλλάς, λάμψι στερνὴ εὐ λίγο νά! σκορπάει
Τῆ φοβερῆ 'Ἐσόδῃ της...
Μονάχα ἕνας Βούλγαρος εὐρέθηκε, καὶ πάει
'Σ τὸν Ἱμπραῖμ προδότης!

Ἰούλιος 1885.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Σοφός τις τοῦ γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου, ὁ κ. Brown-Sequard, ἀνέγνω ἐν αὐτῷ ὑπόμνημα περὶ τῆς καταργήσεως τοῦ ἄλγους. Ἐν τῷ ἐνδιαφέροντι αὐτοῦ ὑπομνήματι ὁ σοφὸς οὗτος λόγον ποιεῖται περὶ τοῦ φυσικοῦ ἄλγους, ἐξ οὗ κοινῶς πάσχουσι οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων. Ὑπάρχουσι ἄνθρωποι δυνάμενοι νὰ ὑπερμένωσι τὰ ἠθικὰ ἄλλα ἐὰν ἐξ αὐτῶν ἀγρυπνοῦν καὶ τὰ σωματικὰ δεινά, θὰ εὕρισκαν οἱ εὐδαίμονες οὗτοι, μὴ πονοῦντες οὐδὲ θλιβόμενοι, λίαν ὑποφερτὸν τὸν βίον. Ὁ κ. Brown-Sequard δὲν καθήρξεν ἀκόμη ἐντελῶς τὸ ἄλγος, ἀλλὰ μόνον ἰσχυρίσθη ὅτι δύναται νὰ κατορθωθῇ τοῦτο ἀκινδύνως. Καὶ εἶνε ἤδη ἀρκούσα πρόοδος καὶ αὕτη. Ἰδὲ ἐπ' ἀκριβείας τὸ θέμα τοῦ ἀπώλειά τις μᾶλλον ἢ ἦντων πλήρης τῆς αἰσθητικότητος τῶν αἰτίων τοῦ ἄλγους δύναται ἴσως νὰ ἐπιτευχθῇ ἀνευ τῆς ἐλαχίστης διαταραχῆς τῶν φυσικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων. Ἐν ἄλλοις λόγοις δύναται τις νὰ εἶνε παράλυτος ὡς πρὸς τὴν οὐδὴν χωρὶς ὡς ἐκ τούτου νὰ ἔχη παραλύσει οὐδὲν μέλος του οὐδὲ νὰ βλαφθῇ κανὲν ὄργανόν του.

Ἀλλὰ τὸ ἄλγος, λέγει χρονικογράφος τις, ὅτι δηποτε καὶ ἀνιέγη ἢ ἀπέπτηται ὁ κ. Brown-Sequard, εἶνε ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἀνευ πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς. Το ἄλγος μᾶς παρέχει ἐκχάστοτε γνῶσιν τῶν κινδύνων τοὺς ὁποίους διατρέγομεν. Ἄνευ αὐτοῦ ἂν ἴδωσαν στιγμὴν θὰ ἐψηγόμεθα μέχρι τοῦ μυελοῦ καὶ θὰ ἐκοπόμεθα μέχρι τῶν κικκίλων, χωρὶς νὰ τὸ ἐνοήσωμεν ἄνευ αὐτοῦ θὰ ἐχανόμεθα δίκην κωιδῶν. Τὸ ἰδανικὸν πρὸς ὃ ἂν λόγῳ σφόδρα ζητεῖ νὰ προσομιᾶσθαι ἡμᾶς εἶνε αἱ μελολόγηται δὲν λαμβάνουσι γνῶσιν τοῦ πόνου, ἐπομένως δὲν ὑποφέρουσιν, ἀπρόσιτοι εἰς τὸ ἄλγος. Ἐν ᾧ τρώγουσιν εἰρηρικῶς πράσινα φύλλα, μικρὸν τι ἀδιακρίτον ἔντομον τῆς πληγῆται καὶ τὰς καταδροχθίζει χωρὶς νὰ ἔχῃσιν τὴν ἐλαχίστην περὶ τούτου συνείδησιν ἐν ᾧ χρησιμεύουσιν ὡς φαγητά, ἐξακολουθεῖσι τὸ ἰδικὸν των. Τὸ φοβερόν αὐτὸ παράδειγμα ἔπρεπε νὰ καταστήσῃ προσεκτικώτερον τὸν κ. Brown-Sequard καὶ τὸν διδάξῃ ὅπως ἀφήσῃ τὸ ἄλγος εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τὸ ἄλγος, ὅπερ εἶνε ἀγρυπνός καὶ ἀγαθὸς σύμβουλος. Εἶνε ἀληθές

ὅτι δηλητηριάζει τὸν βίον ἐν ᾧ μᾶς διαφυλάττει. Ἀλλὰ τί θέλετε; ὁ κόσμος δὲν εἶνε τέλειος.

Δὲν πρέπει νὰ περιφρονῶμεν τὰ ὄνειρα, διότι τὰ ὄνειρα ἐνίοτε ἔχουσι προφητικὴν δύναμιν, ἀλλὰ πάντοτε φεῦ! δύνανται, προμηνύουσιν δυστυχήματα. Τοῦτο πειράται νὰ ἀποδείξῃ ψυχολόγος τις ἐν τινι προσφάτῳ αὐτοῦ συγγράματι, περισυλλέξας ἐκ τῆς ἱστορίας ἢ αὐτὸς οὗτος παρατηρήσας πλείστα παραδείγματα τοιούτων λίαν φιλαλήθων ὁνείρων. Ὁ Ἀρμάνδος Βιλλεναιὸς ὁνειρεύεται ὅτι ἐδύχθη εἰς τὴν κνήμην ὑπὸ κινδῶν μετὰ τινος ἡμέρας ἡ κνήμη του κυριεύεται ὑπὸ γαγγρῆνης. Ὁ ποιητὴς Γέσνερ βλέπει εἰς τὸν ὕπνῳ του ὅτι τὸν ἐδάχασεν ὄφις εἰς τὴν ἀριστερὴν πλευρὰν ὀλίγον ὑπεροχὴν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μέρους ἀναπτύσσεται ἄνθραξ ὑπ' οὗ ἀπ θνήσκει. Ὁ Μακρόριος αἰσθάνεται ἐν ὄνειρῳ βίαιον πόνον κατὰ τὸν φάρυγγα ἐγείρεται καλῶς ἔχων, ἀλλὰ μετὰ τινος ὥρας καταλαμβάνεται ὑπὸ δεινῆς ἀμυγδαλίτιδος. Ἀνθρωπὸς τις βλέπει καθ' ὕπνου ἕνα ἐπιληπτικόν μετὰ τινος χρόνον αὐτὸς οὗτος προσάλλεται ὑπὸ ἐπιληψίας. Γυνὴ τις ὁνειρεύεται ὅτι ὀμιλεῖ πρὸς ἄνθρωπον, ὅστις δὲν δύναται νὰ τῇ ἀποκριθῇ, διότι εἶνε βωδός· ἐξεγείρεται δὲ κατεχρῆμένη ὑπὸ ἀφασίας. Ἀκριβῶς εἰπεῖν, τὰ ἐν λόγῳ ὄνειρα εἶνε κατ' ἐπιράθειαν μόνον προφητικὰ καὶ ἀποκαλύπτουσι πράγματι κατάστασιν παρεῖσαν, καὶ ὄχι μέλλουσαν. Καθὼς ἀκούομεν τὴν νύκτα θορύβους, τοὺς ὁποίους δὲν ἀντιλαμβανόμεθα τὴν ἡμέραν, οὕτω, διακρούοντας τοῦ ὕπνου, ἐν ᾧ ἀναπαύεται τὸ σῶμα, ἔχομεν συνείδησιν βλαβῶν τινῶν μέλις γεννωμένων, ἐλαφρῶν ἔτι, τοὺς ὁποίους δὲν αἰσθάνεται ὁ ἡμέτερος ὀργανισμὸς ἐν καταστάσει ἐργηγορίας.

Νεαρὰ τις γήρῃ κατοικήσασα εἰς μίαν τῶν εὐπορωτέρων καὶ εὐγενεστέρων συνοικιῶν τοῦ Λονδίνου προσεκάλεσε τελευταῖον ἕνα τῶν πλουσιωτέρων συμβολαιογράφων τῆς πόλεως, νέον, ἀνύμφετον, ὅπως διαθήσῃ τὴν περιουσίαν της, ἀνερχομένην εἰς 60,000 λίρας στερλίνας. Ὁ συμβολαιογράφος, εἰς ὃν ἡ περιουσία αὕτη ἔκαμε καλὴν ἐντύπωσιν, ἤρξατο ἐπισκεπτόμενος ἐπὶ διαφόροις προτάσει τὴν νεαρὴν γήρῃν καὶ δεικνύμενος ἀδιακόπως προσφιλέστερος μέχρις οὗ ἔκαμε καὶ πρότασιν γάμου, ἣν ἡ γήρῃ ἐδέχθη μετὰ μικρὴν ἀντίστασιν. Μετὰ 4 ἑβδομάδας ἐγένετο ὁ γάμος καὶ ὁ συμβολαιογράφος ἦτο νῦν σύζυγος ἐπιτηδείας ἀπατεῖνος, ἥτις ἐκτὸς τῆς πονηρίας αὐτῆς οὐδεμίαν ἄλλην περιουσίαν εἶχε.

Διδάσκαλος. — Διὰ νὰ καταλάβετε τί εἶνε πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ἄς σᾶς φέρω ἕνα παράδειγμα. Πηγάινετε δύο περίπατον καὶ ὁ ἕνας γλυστρά καὶ πέφτει ἐς ἕνα χανδάκι με νερῶ. Τί ἀπαιτεῖ τώρα ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη; Τί θὰ ἔκαμες σύ, Πέτρο;

Πέτρος. — Δὲν θὰ ἴμποροῦσα νὰ βασιτάξω ἀπὸ τὰ γέλια!